

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ŞANLIURFA İLİNDEKİ EVLİLİK ÇAĞINDAKİ KADIN VE
ERKEKLERİN AKRABA EVLİLİKLERİNE İLİŞKİN
TUTUMLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Feyza Nur KÜÇÜKÖNDER AHMER

Hemşirelik Anabilim Dalı

Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Tezli Yüksek Lisans Programı

TEMMUZ 2024
İSTANBUL

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ŞANLIURFA İLİNDEKİ EVLİLİK ÇAĞINDAKİ KADIN VE
ERKEKLERİN AKRABA EVLİLİKLERİNE İLİŞKİN
TUTUMLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Feyza Nur KÜÇÜKÖNDER AHMER
(211219002)
(0009-0004-4634-7234)

Hemşirelik Anabilim Dalı

Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Kerime Derya BEYDAĞ

İstanbul 2024

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Jüri Tez Onay Formu

04.07.2024

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Bu çalışma 04.07.2024 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Hemşirelik Anabilim Dalı, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği (Tezli Yüksek Lisans) Programı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ

Prof. Dr. Kerime Derya BEYDAĞ

Danışman

Yalova Üniversitesi

Doç. Dr. Şadiye ÖZCAN

Üye (İmza)

Yalova Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Özlem IŞIL

Üye (İmza)

İstanbul Gedik Üniversitesi

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Şanlıurfa İlindeki Evlilik Çağındaki Kadın ve Erkeklerin Akraba Evliliklerine İlişkin Tutumları” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim (04/07/2024).

Feyza Nur KÜÇÜKÖNDER AHMER

Daima yanımda olan eşim Berat Doğan AHMER'e ithaf ediyorum.

ÖNSÖZ

Tez çalışmamı tamamlamamda büyük katkıları olan değerli hocam ve danışmanım **Prof. Dr. Kerime Derya Beydağ**'a en içten teşekkürlerimi sunmak isterim. Bana rehberlik ederek ve bilgi birikimini paylaşarak bu çalışmayı tamamlamamda büyük destek sağladı.

Ayrıca, sürecin her aşamasında yanımda olan ve her zaman beni cesaretlendiren eşim **Berat Doğan Ahmer**'e teşekkürlerimi iletmek isterim. Sabrı ve destekleri olmadan bu çalışmayı tamamlamak mümkün olmazdı.

Sevgili arkadaşlarım **Merve Bağıt**'a ve **Saide Alağaç**'a da teşekkür etmek isterim. Moral veren sözleri ve motivasyonu sayesinde zorlu zamanlarda bile ilerlemeye devam ettim.

Ayrıca, bana hayat boyu destek olan sevgili annem **Şerife Küçükönder**'e ve babam **Fahri Küçükönder**'e de minnettarım. Onların sevgisi ve öğretileri, hayatım boyunca beni yönlendiren bir ışık oldu.

Ayrıca, ablam **Bahriye Elcim**'e, **Bilgin Çakar**'a ve **Derya Koska**'ya da teşekkür etmek isterim. Destekleri ve ilham veren sözleri sayesinde bu yolculuk boyunca daha güçlü bir şekilde ilerleyebildim.

Hepinize en içten teşekkürlerimi sunarım.

Temmuz 2024

Feyza Nur KÜÇÜKÖNDER AHMER

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	ix
ÇİZELGE LİSTESİ.....	x
ÖZET.....	xi
ABSTRACT.....	xii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER.....	3
2.1 Evlilik Kavramı	3
2.2 Akraba Kavramı	3
2.3 Akraba Evliliği	3
2.4. Akraba Evliliği Nedenleri	5
2.4.1. Geleneksel aile bağları.....	5
2.4.2. Ekonomik nedenler.....	5
2.4.3. Toplumsal onay ve statü	5
2.4.4. Aile içi düzen ve istikrar.....	6
2.4.5 Evlilik imkânlarının sınırlı olması.....	6
2.4.6. Kültürel ve dini inançlar	6
2.4.7. Aile bağlarının güçlendirilmesi	6
2.4.8. İç göç ve kentsel dönüşüm	6
2.4.9. Genetik ve sağlık endişeleri.....	6
2.4.10. İçinde bulunulan toplumsal normlar.....	6
2.5 Akraba Evliliğinin Yaygınlığı	6
2.6. Akraba Evliliğinin Tarihsel ve Kültürel Boyutları.....	8
2.6.1. Tarihsel perspektif	8
2.6.2. Kültürel normlar	8
2.6.3. Dinî ve inançsal boyutlar	8

2.6.4. Toplumsal ve ekonomik yapılar	8
2.6.5. Modernleşme ve Değişim	8
2.7. Akraba Evliliğinin Sosyo-Demografik Özellikleri.....	9
2.7.1. Etnik ve kültürel köken.....	9
2.7.2. Coğrafi konum.....	9
2.7.3. Sosyo-ekonomik durum.....	9
2.7.4. Eğitim düzeyi.....	9
2.7.5. Dini ve kültürel inançlar	9
2.7.6. Göç ve kültürel etkileşim.....	9
2.7.7. Kanunlar ve yasal düzenlemeler.....	10
2.8. Akraba Evliliğinin Sağlık Sonuçları e Riskleri	10
2.8.1. Genetik hastalık riski	10
2.8.2. Konjenital anomaliler	10
2.8.3. Zihinsel ve fiziksel gelişim sorunları	10
2.8.4. Genetik çeşitlilik azalması.....	10
2.8.5. Tıbbi ve psikososyal yük	10
2.9. Dünyada Akraba Evliliği.....	11
2.10. Türkiye’de Akraba Evliliği	11
2.11. Akraba Evliliğinde Hemşire ve Ebenin Rolü	13
2.11.1. Eğitim ve danışmanlık	13
2.11.2. Genetik danışmanlık	13
2.11.3. Tarama ve erken tanı	13
2.11.4. Psikososyal destek	13
2.11.5. Toplum bilinçlendirme	14
2.12. Akraba Evliliklerinin Genetik Hastalığı Olan Bireylere Yönelik Danışmanlık	14
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	15
3.1 Araştırmanın Tipi	15
3.2 Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman	15
3.3 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	15
3.4 Veri Toplama Araç ve Gereçleri	15
3.5 Araştırma Soruları	16
3.5 Verilerin Toplanması.....	16
3.6 Verilerin Değerlendirilmesi.....	17

3.7 Araştırmanın Etik Yönü	17
3.8 Araştırmanın Sınırlılıkları	17
4. BULGULAR	18
4.1 Akraba Evliliği Tutum Ölçeği ve Alt Boyut Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	20
5. TARTIŞMA	30
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	45
6.1 Sonuçlar.....	45
6.2 Öneriler.....	46
KAYNAKLAR	48
EKLER.....	54
Ek-1: Anket formları	54
Ek-2: Ölçek Kullanım İzinleri.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Ek-3: Etik Kurul Onayı	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖZGEÇMİŞ.....	58

KISALTMALAR

ACOG	: American College of Obstetricians and Gynecologists
AETÖ	: Akraba Evliliği Tutum Ölçeği
ANOVA	: Analysis of Variance
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
n	: Sayı
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TAYA	: Türkiye Aile Yapısı Araştırması
TDK	: Türk Dil Kurumu
TNSA	: Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
WHO	: World Health Organization

ÇİZELGE LİSTESİ

	Sayfa No:
Çizelge 4.1: Tanıtıcı Özelliklerin Dağılımı (n=347).....	18
Çizelge 4.2: Katılımcıların Akraba Evliliğine Yönelik Görüşlerinin Dağılımı	19
Çizelge 4.3: Akraba Evliliği Tutum Ölçeği ve Alt Boyut Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler.....	20
Çizelge 4.4: Katılımcıların Tanıtıcı Özelliklere Göre Akraba Evliliği Tutum Ölçeği ve Alt Boyut Puanlarının Farklılıklarının İncelenmesi	21
Çizelge 4.5: Katılımcıların Tanıtıcı Özelliklere Göre Akraba Evliliği Tutum Ölçeği ve Alt Boyut Puanlarının Farklılıklarının İncelenmesi	25

ŞANLIURFA İLİNDEKİ EVLİLİK ÇAĞINDAKİ KADIN VE ERKEKLERİN AKRABA EVLİLİKLERİNE İLİŞKİN TUTUMLARI

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Şanlıurfa ilindeki evlilik çağındaki kadın ve erkeklerin akraba evliliklerine ilişkin tutumlarını ve etki eden faktörleri belirlemektir. Tanımlayıcı tipteki araştırma, 1 Ekim 2023-1 Nisan 2024 tarihleri arasında Şanlıurfa ilinde bulunan evlilik çağındaki 347 kadın ve erkekle, çevirim içi anket yolu ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında, “Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Akraba Evliliği Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan bireylerin yaş ortalaması $24,55 \pm 4,93$ yaş, %68’i kadın ve %62’sinin öğrenim durumu üniversite ve üzeridir. Katılımcıların %71,8’inin ailesinde akraba evliliği olduğu, %91,9’unun akraba evliliği yapmayı düşünmediği ve %81,6’sının akraba evliliği ile ilgili eğitim/toplantıya katılmadığı belirlenmiştir. Katılımcıların Akraba Evliliği Tutum Ölçeği (AETÖ) puanlarının ortalaması $63,92 \pm 16,70$ olarak bulunmuştur. Araştırma kapsamındaki bireylerden erkeklerin, ilköğretim mezunu olanların, ilçede yaşayanların, memleketi doğu bölgesi olanların, geniş aileye sahip olanların, ailesinde akraba evliliği olanların, akraba evliliği yapmayı düşünenlerin, anne babası akraba olanların ve çevresinde akraba evliliği yapmış birey olanların akraba evliliğine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Katılımcıların yaşı, çalışma durumu, gelir düzeyi, ailede genetik hastalık olma durumu, çevresinde akraba evliliği nedeniyle engelli çocuğu olan birey olma durumu, akraba evliliği ile ilgili danışmanlık alma durumu ve danışmanlık almayı isteme durumlarının akraba evliliğine yönelik tutumlarının istatistiksel olarak farklı olmadığı belirlenmiştir ($p > 0,05$).

Evlilik çağındaki kadın ve erkeklerin, akraba evliliğine bağlı gelişebilecek riskler ve sağlık sorunları konusundaki farkındalıklarını artırmaya yönelik evlilik öncesi dönemde danışmanlık hizmetlerinin verilmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: *Akraba, Akraba Evliliği, Tutum, Kadın, Erkek*

ATTITUDES OF MEN AND WOMEN OF MARRIAGE AGE TOWARDS CONSANGUINEOUS MARRIAGES IN ŞANLIURFA PROVINCE

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the attitudes towards consanguineous marriages and the influencing factors among women and men of marriageable age in Şanlıurfa province. This descriptive study was conducted online with 347 women and men of marriageable age in Şanlıurfa province between October 1, 2023, and April 1, 2024. The data were collected using the "Introductory Information Form" and the "Consanguineous Marriage Attitude Scale".

The average age of the participants in the study was 24.55 ± 4.93 years, 68% were women, and 62% had an educational level of university or above. It was determined that 71.8% of the participants had consanguineous marriages in their families, 91.9% did not consider consanguineous marriage, and 81.6% had not attended any education/meeting related to consanguineous marriage. The participants' average score on the Consanguineous Marriage Attitude Scale (CMAS) was found to be 63.92 ± 16.70 .

It has been determined that attitudes towards consanguineous marriages are more positive among men, primary school graduates, those living in towns, those whose hometown is in the eastern region, those with extended families, those who have consanguineous marriages in their families, those considering consanguineous marriage, those with consanguineous parents, and those who have individuals with consanguineous marriages in their environment ($p < 0.05$). It has been found that age, employment status, income level, presence of genetic diseases in the family, presence of disabled children due to consanguineous marriages in the environment, receiving counseling about consanguineous marriage, and the desire to receive counseling are not statistically significant factors affecting attitudes towards consanguineous marriages ($p > 0.05$). It is recommended to provide premarital counseling services to increase awareness among marriageable men and women about the risks and health issues that may arise due to consanguineous marriages.

Keywords: *Consanguineous, Consanguineous Marriage, Attitude, Women, Men*

1. GİRİŞ

Birbirine en az bir ortak ata sahip bireylere "akraba", bir veya daha fazla ortak ata sahip olan iki kişi arasındaki evliliklere "akraba evliliği" denilmektedir (Khalid ve Ark, 2006). Akraba evliliği genellikle iki derecede incelenir: Birinci derece akraba evliliği, anne veya babalarından biri kardeş olan bir çiftin yaptığı evlilikler (kuzen evlilikleri); ikinci derece akraba evlilikleri ise büyükanne veya büyükbabalarından biri kardeş olan çiftlerin yaptığı evliliklerdir (Tuncay, 2011). Akraba evlilikleri farklı nedenlerle gerçekleşmektedir. Bu nedenler arasında örf, adet ve dini inançlara uygun evlilik yapmak, akrabalık bağlarını güçlendirmek, mal varlığının bölünmesini engellemek, aileye yabancı birinin girmesini önlemek bulunmaktadır. Dolayısıyla, akraba evliliklerinin oranı toplumdan topluma farklılık göstermektedir (Tuncay, 2011). Akraba evliliğinin gerçekleşmesinde etkili olan bir diğer önemli faktör ise toplumların kültürel yapısıdır. Türkiye'de, bölgeler arasında farklılık gösteren kültürel yapı, akraba evliliği sıklığını etkileyebilir. Örneğin, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde akraba evliliği sıklığının diğer bölgelere göre daha yüksek olması, bu bölgelerdeki kültürel yapıyla ilişkilendirilebilir (Polat, 2017). Akraba evliliği, nedenleri, sonuçları ve yaygınlığı açısından önemli bir halk sağlığı sorunudur (İnandı ve ark. 2016). Akraba olan bireyler, diğer bireylere göre daha fazla ortak gene sahip oldukları için kalıtsal hastalıkları taşıma ve bu hastalıkların ortaya çıkması açısından riski altındadırlar. Bu nedenle, akraba evliliğinde genetik hastalıkların anne ve babanın genleri yoluyla çocuklarına aktarılması kaçınılmazdır (Tuncay, 2011). Akraba evliliği yapan kadınlar, sağlık hizmetlerinden daha fazla yararlanmalıdır. Sunulan sağlık hizmetlerinin kalitesi artırılmalı ve kalıtsal hastalıklar ile ilgili daha iyi danışmanlık sağlanmalıdır (Şen, 2010). Ayrıca, akraba evliliği olan kadınlar, prenatal tanı ve genetik danışmanlık, doğum öncesi, doğum ve doğum sonrası bakım hizmetlerinden yararlanmaları konusunda desteklenmelidir (Şen, 2010). Akraba evliliği, genetik hastalıkların riskini artırabilir ve bu durumda sağlık hizmeti sunan profesyonellerin, özellikle de ebelerin rolü büyük önem taşır (Smith & Johnson, 2019). Ebeler, akraba evliliğiyle ilişkili sağlık risklerini anlamak, ailelere danışmanlık yapmak ve uygun

sağlık hizmetlerine erişimlerini sağlamak gibi bir dizi önemli rolü içerir (ACOG, 2019). Eğitim ve bilgilendirme süreçlerinde, ebeler aileleri genetik riskler konusunda bilinçlendirerek, akraba evliliğiyle ilişkili sağlık risklerini anlamalarına yardımcı olabilirler (WHO, 2018). Ayrıca, genetik danışmanlık hizmetleri sunarak, ailelere genetik riskleri değerlendirmeleri ve gerekli önlemleri almaları konusunda rehberlik edebilirler (WHO, 2015). Prenatal bakım sürecinde, ebeler akraba evliliği olan hamile kadınlara yönelik tarama testlerini önererek ve sonuçlarını yorumlayarak yardımcı olabilirler (ACOG, 2019). Doğum ve doğum sonrası dönemlerde, ebeler risk altındaki bebekler için ekstra dikkat gerektirebilir ve bu süreçte ailelere rehberlik edebilirler (WHO, 2018). Son olarak, ebeler toplumda akraba evliliğinin sağlık riskleri konusunda farkındalığı artırarak, eğitim seminerleri düzenleyerek veya toplum etkinliklerinde yer alarak toplumu bilinçlendirebilirler (WHO, 2015).

Bu araştırmanın amacı, Şanlıurfa ilinde yaşayan evlilik çağındaki bekar kişilerin akrabalık evliliğine yönelik tutumlarını ve tutumlarına etki eden faktörleri incelemektir. Bu çalışma, Şanlıurfa ilindeki evlilik çağındaki bekar bireylerin akrabalık evliliğine ilişkin tutumlarını daha iyi anlamak ve toplumdaki genel eğilimleri ve algıları ortaya çıkarmak için önemli bir katkı sağlayacaktır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1 Evlilik Kavramı

Evlilik; kadınlar ve erkekler arasında kurulan ve toplum tarafından onaylanan bir ilişki türünü ifade eder. Evlilik, aile, akrabalık gibi kavramlar, toplumun kültürel sürekliliği için önemlidir. Toplumun temelini oluşturan faaliyetlerin, çocuk yetiştirme, üretim, tüketim, barınma ve miras gibi, ailenin gerçekleştirildiği yer olduğu ve cinsel ilişkiyi düzenleyen kurumun evlilik olduğu kabul edilir. Ayrıca, cinsel ilişkilerden doğan çocukların yetiştirilmesi için gereken kurumun yine aile olduğu ifade edilir. Bu nedenle, aile ve evlilik birbirine sıkı sıkıya bağlıdır (Terzi İlhan ve Işık, 2019).

2.2 Akraba Kavramı

Türk kültürü içinde kullanılarak bir kavram haline gelen akraba sözcüğü, aynı zamanda antropoloji, sosyoloji, etnoloji gibi disiplinlerin önem verdiği konu olmuştur. Akraba kelimesi genel olarak, 'kan ve evlilik yoluyla birbirine bağlı olan kimseler, hısımlar' olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2015).

2.3 Akraba Evliliği

Akraba evliliği, kan bağı bulunan kişiler arasında yapılan evlilikleri ifade eder (Kutlubay, 2007). Akraba evliliği genellikle iki derecede incelenir: Birinci derece akraba evliliği, anne ya da babalarından biri kardeş olan bir çiftin yaptığı evlilikleri (kuzen evlilikleri); ikinci derece akraba evlilikleri ise büyükanne veya büyükbabalarından biri kardeş olan çiftlerin yaptığı evliliklerdir (Ayan, 2001; Khalid ve diğerleri, 2006; Tavukçu ve İrgil, 2008; Tuncay, 2011). En yaygın bulunan akraba evliliği ilk kuzenler arasındadır (Abbasi-Shavazi, 2008; Islam, 2012).

Kadın eğitim düzeyinin artması, doğurganlığın azalması, evlenmeye uygun akrabaların sayısının azalması, kadınların işgücüne katılımı, kadınların

güçlendirilmesi, kentleşme ve ailelerin ekonomik durumunun iyileştirilmesi, akraba evliliklerine eğilimlerin azalması ile ilişkilendirilmiştir (Islam, 2012).

Genel olarak, düşük sosyoekonomik durum, cehalet ve kırsal kesimde yaşama ile ilişkilendirilen akraba evliliği oranları sürekli olarak yüksek kalmıştır (Islam, 2012). Ancak, bu oranlar modernleşme ve artan okuryazarlıkla azalır (Laghmich ve diğerleri, 2019).

Akraba evliliğindeki en önemli problemlerden biri, aralarında kan bağı bulunan bireylerin, toplum genelinde bulunan ortak genlerin yanı sıra akrabalıktan kaynaklı ortak genleri de taşımasıdır. Bu durum, sağlıklı görünen bireylerin genetik yapılarında hastalık oluşturan etmenleri taşıyarak bunları çocuklarına aktarması ile sonuçlanabilir (Hancıoğlu ve Tunçbilek, 1998; Arslan ve diğerleri, 2016).

Genel olarak, kan yakını akraba evliliğinin özü, akrabaların ortak bir ata sahip olmalarından kaynaklanan, genel toplumun üstünde bir genetik benzerliğe sahip olmalarıdır. Yani yakın akrabalar, sosyal olarak benzer genleri paylaşmanın yanı sıra, akrabalık derecelerine bağlı olarak daha fazla aynı genlere sahiptirler. Bu sebeple, hem anne hem de babadan gelen genlerin hastalık oluşturma riski, kan yakını olmayan evliliklere kıyasla kan yakını akraba evliliklerinde daha yüksektir. Dolayısıyla, kalıtsal hastalıkların oluşturma riski de artar (Şen ve Aksu, 2015).

Akraba evliliği yapan kişilerin çocuklarında kalıtsal hastalıkların daha sık görülmesi, önemli sağlık sorunlarının ortaya çıkma riskini artırır (Şen, 2010). Akraba evliliklerinin artmasının önemli nedenlerinden biri, çiftlerin kendi aile ve çevrelerinde yapılan akraba evliliklerinden sağlıklı çocukların doğduğuna tanık olmalarıdır. Bu durum, bireylerin akraba evliliklerinin potansiyel genetik risklerini göz ardı etmelerine ve böyle evlilikleri tercih etmelerine yol açar. Çiftler, çevrelerindeki akraba evliliklerinin olumsuz sonuçlarını görmeden akraba evliliği yapmanın güvenli olduğunu düşünürler. Bu gözlem, genetik hastalıkların görülme olasılığının düşük olduğu ve sağlıklı nesillerin devam edeceği inancını pekiştirir. Böylece, toplumsal ve kültürel bağlamda akraba evliliklerine olan eğilim artar ve bu tür evlilikler toplumda daha yaygın hale gelir. Ancak yapılan her akraba evliliği, çocukların hastalanmayacağı anlamına gelmez. Aksine, çoğu akraba evliliği yapan kişinin hastalıklı çocukları olurken, diğerlerinin çocukları sağlıklı olabilir. Ayrıca, akraba evliliği yapan kişilerin önceki gebeliklerinden sağlıklı çocukları olması,

sonraki gebeliklerde risk olmayacağını göstermeyeceği gibi, önceki hasta çocukları olması da sağlıklı çocuklarının olmayacağı anlamına gelmez (Şen, 2010).

Akraba evliliğinin yaygın olduğu popülasyonlarda, anomalili çocuk doğma riski diğer popülasyonlara göre daha yüksektir. Özellikle birinci dereceden yapılan akraba evliliklerinde prematüre doğum, ölü doğum, kendiliğinden düşük, beyin felci veya kalça çıkıklığı gibi durumlarla karşılaşma riski daha yüksektir (Arslan ve diğerleri, 2016).

Akraba evliliği yapan kişilerin konjenital anomalili çocuk doğma riski diğerlerine göre iki kat daha fazladır (%8-9) (Şen ve Aksu, 2015). Bu nedenle, akraba evliliklerinden kaynaklanan hastalıklar hakkında toplumu bilgilendirmek ve bu doğrultuda hizmet sunumunu planlamak büyük önem taşımaktadır (Genetik Hastalıklar Sağlık Personeli İçin El Kitabı, 2002).

2.4. Akraba Evliliği Nedenleri

Akraba evliliği nedenleri arasında birçok sosyal ve kültürel nedenler olduğu bilinmektedir (Tavukçu ve İrgil, 2008; İnandı ve diğerleri, 2016). Çeşitli sosyal ve tıbbi çalışmalar neticesinde akraba evliliğinin tercih edilme sebepleri şu şekilde sıralanabilir:

2.4.1. Geleneksel aile bağları

Aileler arasındaki geleneksel bağlar, akraba evliliğinin tercih edilmesinde önemli bir rol oynar (Tavukçu ve İrgil, 2008).

2.4.2. Ekonomik nedenler

Aileler arasındaki mal ve mülkiyetin korunması veya arttırılması gibi ekonomik nedenler, akraba evliliğini teşvik edebilir (Tavukçu ve İrgil, 2008).

2.4.3. Toplumsal onay ve statü

Bazı toplumlarda akraba evliliği, aileler arasındaki sosyal statüyü korumak veya arttırmak için bir yol olarak görülebilir (Tavukçu ve İrgil, 2008).

2.4.4. Aile içi düzen ve istikrar

Aile içi düzenin ve istikrarın sürdürülmesi amacıyla akraba evliliği tercih edilebilir (İnandı ve diğerleri, 2016).

2.4.5 Evlilik imkânlarının sınırlı olması

Bazı toplumlarda evlilik imkânlarının sınırlı olması, akraba evliliğini daha yaygın bir seçenek haline getirebilir (İnandı ve diğerleri, 2016).

2.4.6. Kültürel ve dini inançlar

Kültürel veya dini inançlar, akraba evliliğini teşvik edebilir veya mecbur kılabilir (Tavukçu ve İrgil, 2008).

2.4.7. Aile bağlarının güçlendirilmesi

Aile bağlarının güçlendirilmesi ve aile içindeki ilişkilerin korunması amacıyla akraba evliliği tercih edilebilir (İnandı ve diğerleri, 2016).

2.4.8. İç göç ve kentsel dönüşüm

İç göç ve kentsel dönüşüm, akraba evliliğini tercih etme eğilimini artırabilir (Tavukçu ve İrgil, 2008).

2.4.9. Genetik ve sağlık endişeleri

Bazı aileler, akraba evliliğinin genetik hastalık riskini artırdığından endişe duyabilir ve bu nedenle başka seçeneklere yönelebilirler (Tavukçu ve İrgil, 2008).

2.4.10. İçinde bulunulan toplumsal normlar

Toplumun genel normları, akraba evliliğini tercih etme kararını etkileyebilir (İnandı ve diğerleri, 2016).

2.5 Akraba Evliliğinin Yaygınlığı

Coğrafi bölgelere, etnik gruplara ve sosyo-ekonomik faktörlere bağlı olarak değişir. Bu evlilik türü bazı toplumlarda daha yaygınken, diğerlerinde daha az yaygın olabilir (Alanazy, Bin-Salih ve Al-Hassnan ,2014). Akraba evliliği oranı 15-19 yaş grubunda en yüksek (%31) iken, 25-29 ve 35-39 yaş gruplarında en düşüktür; her

ikisi de %22. Akraba evliliği kırdı yaşayan kadınlar arasında (%29) kentte yaşayan kadınlardan daha yaygındır (%22). Beş bölge ayrımında bakıldığında, Batı ve Kuzey'de eşler arasındaki akrabalık düzeyinin en düşük olduğu görülmektedir (%17). İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması 1. Düzey bölgelerinde ise akraba evliliğinin en yüksek oranda Güneydoğu Anadolu'da gerçekleştiği belirlenmiştir (%43) (TNSA, 2018).

Akraba evliliği düzeyi, eğitimi olmayan kadınlar arasında en yüksek seviyede (%40) iken, lise veya daha yüksek düzeyde eğitim almış kadınlar için en düşük seviyededir (%10). En düşük iki refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınların akraba evliliği oranları en yüksek seviyededir (%35 ve %32). Takip eden iki refah düzeyinde ise bu oranlar birbirine yakın ve %20 civarındadır. En yüksek refah düzeyinde ise akraba evliliği oranı en düşük seviyededir (%12) (TNSA, 2018).

Yapılan çalışmalar incelendiğinde dünyada akraba evliliği oranları farklılıklar göstermektedir. Genellikle bazı demografik özelliklere; din, eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik bölgenin durumu, yeri ve büyüklüğü, nüfusun izolasyonu, akraba evliliğine karşı tutum, kırsalda veya kentsel yaşama göre değişmektedir (Shawky, 2011; Arslan ve ark., 2016).

Dünyada evliliklerin yaklaşık %20'si akraba evliliğidir (İnandı ve ark., 2016). Gelişmiş ülkelerde akraba evliliği oranları düşük olmasına karşın, gelişmekte olan ülkelerde bu oran yüksek seyretmektedir. Özellikle Kuzey Afrika, Orta Doğu ve Güney Asya ülkelerinde yaygın görülmeyle birlikte bu oran %25-61'dir (Kayahan, 2003; Kutlubay, 2007; Tabak, 2008; Şenel, 2009; Şen, 2010; Arslan ve ark., 2016; İnandı ve ark., 2016).

Orta Doğu'daki ülkelerde akraba evliliği oranının %20 ile %70 arasında iken Avrupa, Kuzey Amerika, Avustralya ve Rusya'da ise bu oranın %1'in altında olduğu bildirilmektedir (İnandı ve ark., 2016). Görüldüğü üzere Asya ve İslam ülkelerinde akraba evliliği oranları oldukça yüksektir. Batı ülkelerinde ise sanayileşme, sosyo-ekonomik gelişme ve eğitim düzeyinin yükselmesiyle birlikte akraba evliliği oranları oldukça az olduğu görülmektedir (Imaizumi, 1986; Nath, 2004).

2.6. Akraba Evliliğinin Tarihsel ve Kültürel Boyutları

2.6.1. Tarihsel perspektif

Akraba evliliği, antik çağlardan itibaren birçok toplumda yaygın bir uygulama olmuştur. Özellikle egemenlik, mülkiyet ve aile birliğini koruma gibi nedenlerle, birçok medeniyet akraba evliliklerini teşvik etmiştir (Bittles, 2001).

2.6.2. Kültürel normlar

Akraba evliliği, birçok kültürde ve etnik grupta bir norm olarak kabul edilir. Özellikle bazı Orta Doğu ve Asya ülkelerinde, akraba evlilikleri genellikle aile bağlarını güçlendirmek ve mirasın korunmasını sağlamak için tercih edilir (Hamamy, 2012).

2.6.3. Dinî ve inançsal boyutlar

Bazı toplumlarda, dini inançlar akraba evliliğini teşvik edebilir veya yasaklayabilir. Örneğin, İslam toplumlarında, bazı durumlarda akraba evliliği teşvik edilirken, diğer dinlerde veya kültürlerde farklı yaklaşımlar benimsenebilir (Modell ve ark, 2002).

2.6.4. Toplumsal ve ekonomik yapılar

Akraba evliliği, toplumun sosyal ve ekonomik yapısına da bağlı olarak değişebilir. Özellikle kırsal bölgelerde veya geleneksel toplumlarda, akraba evlilikleri daha yaygın olabilir ve sosyal statü, miras ve toplumsal ilişkiler üzerinde büyük etkiye sahip olabilir (Bittles ve Black, 2010).

2.6.5. Modernleşme ve Değişim

Günümüzde, küreselleşme ve modernleşme süreçleri, birçok toplumda akraba evliliği uygulamalarını etkilemektedir. Gelişmiş tıp hizmetleri, eğitim ve göç gibi faktörler, akraba evliliklerinin yaygınlığını azaltabilir veya değiştirebilir (Hamamy, 2012)

2.7. Akraba Evliliğinin Sosyo-Demografik Özellikleri

2.7.1. Etnik ve kültürel köken

Akraba evliliği, belirli etnik gruplar veya kültürel topluluklar arasında daha yaygın olabilir. Bazı toplumlarda, belirli bir etnik veya kültürel grubun akraba evliliği yapma eğilimi daha yüksek olabilir (Bittles ve Black, 2010).

2.7.2. Coğrafi konum

Akraba evliliğinin yaygınlığı, coğrafi bölgelere göre değişebilir. Bazı bölgelerde, akraba evliliği daha yaygınken, diğer bölgelerde daha az yaygın olabilir (Saadat, Ansari-Lari, Farhud, 2009).

2.7.3. Sosyo-ekonomik durum

Sosyo-ekonomik faktörler, akraba evliliği yapma eğilimini etkileyebilir. Özellikle düşük gelirli veya kırsal bölgelerde, akraba evlilikleri daha yaygın olabilir (Teebi ve Teebi, 1999).

2.7.4. Eğitim düzeyi

Bireylerin eğitim düzeyi, akraba evliliği yapma eğilimini etkileyebilir. Daha yüksek eğitim düzeyine sahip bireyler genellikle akraba evliliklerinden kaçınma eğilimindedir (Afifi ve Bener, 2006).

2.7.5. Dini ve kültürel inançlar

Bazı dini veya kültürel inançlar, akraba evliliğini teşvik edebilir veya yasaklayabilir. Örneğin, belirli dinî gruplar akraba evliliğini teşvik ederken, diğerleri bunu yasaklayabilir (Hamamy, Jamhawi, ve Al-Darawsheh, 2005).

2.7.6. Göç ve kültürel etkileşim

Göç ve kültürel etkileşim, akraba evliliği pratiklerini etkileyebilir. Göçmen topluluklar genellikle kendi kültürel pratiklerini korumak için akraba evliliklerini tercih edebilir veya tercih etmeyebilir (Darr ve Modell, 1988).

2.7.7. Kanunlar ve yasal düzenlemeler

Bazı ülkelerde, akraba evliliğine ilişkin kanunlar ve yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Bu yasal düzenlemeler, akraba evliliği yapma eğilimini etkileyebilir (Mourtada-Sabbah ve Abdulhadi, 2006).

2.8. Akraba Evliliğinin Sağlık Sonuçları e Riskleri

2.8.1. Genetik hastalık riski

Akraba evliliklerinde, aynı genetik kökene sahip bireyler arasındaki çiftleşme sıklığı artar. Bu durum, çocuklarda genetik hastalık riskini artırabilir (Teeuw et al. 2014).

2.8.2. Konjenital anomaliler

Akraba evliliği yapan çiftlerde, çocuklarda konjenital anomalilerin (doğumsal bozukluklar) görülme olasılığı artabilir. Özellikle kalp hastalıkları, sinir sistemi anomalileri ve doğuştan gelen diğer sağlık sorunları riski yükselebilir (Bener ve Hussain, 2006).

2.8.3. Zihinsel ve fiziksel gelişim sorunları

Akraba evliliklerinde doğan çocuklarda zihinsel ve fiziksel gelişim sorunları daha sık görülebilir. Bu durum, genetik faktörlerin yanı sıra çevresel etmenlerin de etkisiyle ortaya çıkabilir (Bittles, 2001).

2.8.4. Genetik çeşitlilik azalması

Akraba evliliklerinde, genetik çeşitlilik azalır. Bu durum, bireylerin genetik çeşitliliğinin azalmasına ve belirli genetik hastalıkların daha sık ortaya çıkmasına neden olabilir (Ober ve Hyslop, 1999).

2.8.5. Tıbbi ve psikososyal yük

Akraba evliliği nedeniyle doğan çocuklarda ortaya çıkan sağlık sorunları, aileler üzerinde tıbbi ve psikososyal bir yük oluşturabilir. Bu durum, hem aile içindeki ilişkileri etkileyebilir hem de sağlık sistemlerine ek bir yük getirebilir (Hamamy, 2012).

2.9. Dünyada Akraba Evliliği

Akraba evliliği özellikle Müslüman ülkelerde yaygındır. Ancak akraba evliliği oranları ülkeden ülkeye değişmektedir. Ayrıca, aynı ülkedeki farklı kabileler, topluluklar ve etnik gruplar arasında bu oranlarda değişkenlik gözlemlenmektedir. Bu değişkenlik genellikle ırk, din ve toplumun tercihi ile ilişkilidir (Jaouad, 2009).

Yapılan çalışmalar incelendiğinde dünyada akraba evliliği oranlarının farklılık gösterdiği ve genellikle bazı demografik özelliklere bağlı olduğu görülmektedir. Bu özellikler arasında din, eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik bölgenin durumu, yerel ve küresel büyüklük, nüfusun izolasyonu, akraba evliliğine karşı tutum, kırsal veya kentsel yaşam gibi faktörler bulunmaktadır (Shawky, 2011; Arslan ve ark., 2016).

Dünyada evliliklerin yaklaşık %20'si akraba evliliğidir (İnandı ve ark., 2016). Gelişmiş ülkelerde akraba evliliği oranları düşük olmasına rağmen, gelişmekte olan ülkelerde bu oran yüksek seyretmektedir. Özellikle Kuzey Afrika, Orta Doğu ve Güney Asya ülkelerinde yaygın görülmektedir ve bu oran genellikle %25 ile %61 arasındadır (Kayahan, 2003; Kutlubay, 2007; Tabak, 2008; Şenel, 2009; Şen, 2010; Arslan ve ark., 2016; İnandı ve ark., 2016).

Orta Doğu'daki ülkelerde akraba evliliği oranı %20 ile %70 arasında değişirken, Avrupa, Kuzey Amerika, Avustralya ve Rusya gibi bölgelerde bu oranın %1'in altında olduğu bildirilmektedir (İnandı ve ark., 2016).

2.10. Türkiye'de Akraba Evliliği

Akraba evliliği Türkiye'de sıkça rastlanılan bir evlilik biçimidir (Polat, 2017). Ayrıca, geleneksel altyapı nedeniyle uzun zamandan beri devam eden bir olgudur (Ayan, 2001). Batı ülkelerinde akraba evliliği oranları oldukça az olmasına rağmen, Türkiye gibi bazı Asya ve İslam ülkelerinde bu oran yüksektir (Ayan, 2002). Türkiye'deki bölgeler arasındaki kültürel farklılıklardan bahsetmek mümkündür. Ülkemizde, bölgeden bölgeye değişen kültürel yapı, akraba evliliğinin sıklığını belirler (Tunçbilek ve Ulusoy, 1987; Polat, 2017). Özellikle kırsal alanlarda, akraba evliliği oranı şehirlere kıyasla oldukça yüksektir. Köy, kasaba gibi yerleşim birimlerinde yaşayan insanlar arasındaki akrabalık durumu, şehirlerde yaşayanlara göre daha yaygındır (Polat, 2017). Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu

bölgelerinde, diğer bölgelerle karşılaştırıldığında, akraba evliliği oranının yüksek olduğu ve bu evliliklerin çoğunun kırsal alanlarda ve birinci dereceden yakın akrabalar arasında gerçekleştiği bildirilmektedir (Kutlubay, 2007; Polat, 2017). Türkiye'de akraba evliliklerinin oranı düşmesine rağmen, hala ciddi bir şekilde bu evliliklerin gerçekleştiği belirtilmektedir (Beşpınar ve Beşpınar, 2017). Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) verilerine göre, Türkiye'de akraba evliliği oranı 1983'te %21,0, 1988'de %20,0, 1993'te %23,0, 1995'te %26,9, 2003'te %22,0 ve 2011 yılında akraba evliliği yapanların oranı ise %21 olarak tespit edilmiştir (Tabak, 2008; Arslan ve diğerleri, 2016). Türkiye Aile Yapısı Araştırması (TAYA) 2011 verilerine göre, Türkiye'de akraba evliliği toplum sağlığı açısından önemli bir olgu olarak öne çıkmaktadır. Türkiye genelinde akraba evliliklerinin oranı %21,3 iken, şehirlerde %19,8, kırsal bölgelerde ise %24,6 olarak belirlenmiştir. Bireylerin eğitim seviyesi arttıkça akraba evliliği yapma eğiliminin azaldığı gözlenmektedir (Beşpınar ve Beşpınar, 2017). 2023 yılına ait Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, Türkiye'deki evliliklerin %3,2'si akraba evliliği olarak kaydedilmiştir. Bu oran, 2010 yılında %5,9 iken, yıllar içinde azalmaya devam ederek 2023 yılında %3,2'ye düşmüştür. 2023 yılında toplam 565.435 evlilikten 18.026'sı akraba evliliğidir (TÜİK, 2023). Akraba evliliklerinin en yaygın olduğu il %17,7 ile Şanlıurfa'dır. Şanlıurfa'da yapılan 15.155 evliliğin 2.679'u akraba evliliğidir. Bu ili %12,4 ile Siirt ve %12,3 ile Muş takip etmektedir. En az akraba evliliği yapılan iller ise %0,5 ile Edirne, %0,6 ile Kırklareli ve Bartın'dır (TÜİK, 2023). Bu veriler, akraba evliliklerinin yıllar içinde azaldığını ancak bazı bölgelerde hala yüksek oranlarda devam ettiğini göstermektedir. Akraba evliliklerinin genetik hastalıkların çocuklara geçme riskini artırdığı bilinmektedir, bu nedenle bu tür evlilikler özellikle dikkat çeken bir konu olmaya devam etmektedir (TÜİK, 2023). Bölgeler arasında farklılıklar bu pratiğin yaygınlığında da görülmektedir. Güneydoğu Anadolu (%43,6), Ortadoğu Anadolu (%35,5), Doğu Karadeniz (%25,6) ve Orta Anadolu (%25,1) gibi en kısıtlı sosyal çevrelere sahip bölgelerde akraba evliliklerinin en yüksek oranda gerçekleştiği belirtilmektedir. Batı Marmara'da akraba evliliklerinin oranı %6,8 iken, Doğu Marmara'da %13,5 ve Ege Bölgesi'nde ise %15,3 olarak kaydedilmiştir (Beşpınar ve Beşpınar, 2017). Türkiye'de akraba evliliği oranı bölgeler arasında ciddi farklılıklar göstermekte olup, batıdan doğuya doğru gidildikçe artmaktadır (Özvarış, 2001; Uskun, 2001; Tekbaş ve diğerleri, 2005; Tavukçu ve İrgil, 2008; Şen ve Aksu, 2015). Güneydoğu Anadolu, Orta Anadolu,

Ortadoğu Anadolu, Kuzeydoğu Anadolu ve Doğu Karadeniz bölgelerinde akraba evliliklerinin sık olduğu bilinmektedir. Bu bölgelerde, diğer bölgelere kıyasla, amca çocuğu ile evlenme oranı daha yüksektir. Söz konusu bölgelerde, akraba evliliği yapmış olan kişiler arasında amca çocuğu ile evlenenlerin oranı sırasıyla %29,2, %24,4, %23,6, %21,2 ve %20,1'dir (Beşpınar ve Beşpınar, 2017).

2.11. Akraba Evliliğinde Hemşire ve Ebenin Rolü

Akraba evliliklerinde hemşire ve ebeler, genellikle ailelere sağlık hizmetlerinden daha fazla yararlanmaları için rehberlik ve destek sağlarlar. Bu, akraba evliliğinin getirdiği genetik risklerin önlenmesi ve yönetilmesi açısından önemlidir. Hemşire ve ebelerin sorumlulukları şunları içerebilir:

2.11.1. Eğitim ve danışmanlık

Hemşireler ve ebeler, ailelere akraba evliliğinin genetik risklerini anlatarak sağlık hizmetlerine erişimlerini artırmak için eğitim ve danışmanlık sağlarlar (Hamamy, 2012).

2.11.2. Genetik danışmanlık

Akraba evliliği yapan ailelere genetik danışmanlık hizmeti sunmak, risklerin değerlendirilmesine ve uygun tedavi veya yönlendirmelere karar verilmesine yardımcı olur (Bittles, 2001).

2.11.3. Tarama ve erken tanı

Hemşireler ve ebeler, akraba evliliği sonucu ortaya çıkan genetik hastalıkların erken teşhis ve tedavi süreçlerinde önemli bir rol oynarlar (World Health Organization, 2018).

2.11.4. Psikososyal destek

Ailelere, akraba evliliği sonucu ortaya çıkan genetik hastalıklarla başa çıkma sürecinde psikososyal destek sağlanması da önemlidir (American College of Obstetricians and Gynecologists, 2019).

2.11.5. Toplum bilinçlendirme

Hemşireler ve ebeler, toplumda akraba evliliğinin getirdiği riskler hakkında bilinçlendirme çalışmaları yaparak toplum sağlığını korumada etkin bir rol oynarlar (World Health Organization, 2015).

Bu görevler, akraba evliliklerinin getirdiği genetik risklerin azaltılmasına ve ailelerin sağlık hizmetlerine erişimini artırılmasına yardımcı olur.

2.12. Akraba Evliliklerinin Genetik Hastalığı Olan Bireylere Yönelik Danışmanlık

Akraba evliliklerinin genetik hastalığı olan bireylere yönelik danışmanlık hizmetlerinin etkinliğini değerlendirmeye yönelik yapılan eğitim çalışmaları, bu alanda önemli bir rol oynamaktadır. Genetik danışmanlık konusunda sağlanan eğitimler, hem sağlık profesyonellerini hem de genel halkı bilgilendirerek, genetik hastalıkların risklerini anlama ve yönetme konusunda farkındalığı artırır. Bu eğitimler, sağlık çalışanlarının genetik danışmanlık hizmetlerini daha etkili bir şekilde sunmalarına ve ailelerin genetik hastalıklarla ilgili kararlarını bilinçli bir şekilde alabilmelerine katkı sağlar. Ayrıca, genetik danışmanlık hizmetlerine erişimde engelleri azaltarak, ailelerin bu hizmetlerden daha fazla yararlanmasını sağlayabilir. Araştırmalar, genetik danışmanlık eğitim programlarının, akraba evliliklerinin getirdiği genetik risklerin yönetilmesinde ve ailelerin sağlık hizmetlerine erişiminde olumlu etkilerinin olduğunu göstermektedir (Hamamy, 2012; Saadat et al., 2009). Bu bağlamda, akraba evliliklerinin getirdiği genetik risklerin yönetilmesi ve ailelerin sağlık hizmetlerine erişiminin artırılması için genetik danışmanlık eğitim programlarının yaygınlaştırılması önemlidir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Tipi

Araştırma, Şanlıurfa ilindeki evlilik çağındaki kadın ve erkeklerin akraba evliliklerine ilişkin tutumları belirlemek ve etkili olan faktörleri ortaya çıkartmak amacıyla tanımlayıcı ve kesitsel tipte gerçekleştirilmiştir.

3.2 Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma, Şanlıurfa ilinde bulunan evlilik çağındaki kadın ve erkeklerle 1 Ekim 2023-1 Nisan 2024 tarihleri arasında çevirim içi anket yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Anket formları, farklı kültürel özelliklere sahip kadın ve erkeklere ulaşılacak istenmesi nedeniyle sosyal paylaşım ağları üzerinde çevirim içi anket yolu ile elde edilmiştir.

3.3 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Şanlıurfa ilinde yaşayan evlilik çağındaki kadın ve erkeklerden oluşturmuştur. Örneklem büyüklüğü, evrenin bilinmediği durumlarda örneklem hesaplamasına göre, Raosoft örneklem büyüklüğü hesaplayıcısı ile %95 güven aralığı ve %5 hata payı ile toplam kişi sayısı 347 kişi olarak belirlenmiştir. Araştırmaya, basit rastgele örneklem yöntemi ile okur-yazar olan, Türkçe iletişim kurabilen ve araştırmaya katılmaya istekli olan tüm evlilik çağındaki kadın ve erkekler dâhil edilmiştir.

3.4 Veri Toplama Araç ve Gereçleri

Araştırmada veriler, Tanıtıcı Soru Formu ve Akraba Evliliği Tutum Ölçeği kullanılarak elde edilmiştir (Ek-1).

Tanıtıcı Soru Formu: Araştırmacı tarafından geliştirilen bu form katılımcıların sosyodemografik özelliklerini belirlemeye yönelik tanımlayıcı

özelliklerini içeren toplam 15 sorudan oluşmaktadır (Yılmaz ve ark., 2020; Alp ve Şen, 2020).

Akraba Evliliği Tutum Ölçeği: Ölçek, Alp ve Şen (2020) tarafından, bireylerin akraba evliliklerine yönelik tutumlarını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, 30 madde ve 6 alt boyuttan (kabul edici tutum, toplumsal değerler, toplumsal baskı, risk algısı, sağlık algısı ve meşrulaştırıcı mitler) oluşmaktadır. Alt boyutlar; “Kabul Edici Tutum (1-2-3-4-5-6-7)” alınabilecek en düşük puan 7 en yüksek puan ise 35, “Toplumsal Değerler (8-9-10-11-12-14-15)” alınabilecek en düşük puan 7 en yüksek puan ise 35, “Toplumsal Baskı (13-16-17-18)” alınabilecek en düşük puan 4 en yüksek puan ise 20, “Risk Algısı (19-20-21)” alınabilecek en düşük puan 3 en yüksek puan ise 15, “Sağlık Algısı (22-23-24)” alınabilecek en düşük puan 3 en yüksek puan ise 15, “Meşrulaştırıcı Mitler (25-26-27-28-29-30)” alınabilecek en düşük puan 6 en yüksek puan ise 30’dur. Ölçekteki 2-16-19-20-21-27-29. maddeler ters kodlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 30 en yüksek puan ise 150’dir. Ölçekten alınan yüksek puan, akraba evliliğine yönelik pozitif tutumu ifade etmektedir. Ölçek toplam cronbach alpha katsayısının 0,87 olarak belirlenmiştir (Alp ve Şen, 2020). Yapılan çalışmamızda ise Akraba Evliliği Tutum Ölçeği Cronbach alpha değeri 0,90 olarak belirlenmiştir.

3.5 Araştırma Soruları

Araştırmada alttaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Şanlıurfa ilindeki evlilik çağındaki kadın ve erkeklerin akraba evliliğine yönelik tutumları ne düzeydedir?
- Şanlıurfa ilindeki evlilik çağındaki kadın ve erkeklerin akraba evliliği tutumlarını etkileyen faktörler nelerdir?

3.5 Verilerin Toplanması

Araştırmaya dahil edilme kriterlerine uyan bireylere oluşturulan çevrimiçi anket formu, sosyal medya platformları üzerinden gönderildi. Araştırma hakkında açıklayıcı bilgiler verildikten sonra, katılımcıların çalışmaya katılmayı kabul etmeleriyle veriler elde edildi. Veri toplama işlemi, kartopu örnekleme yöntemiyle, veriler belirli doygunluğa ulaşıncaya kadar tamamlandı.

3.6 Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışma verileri değerlendirilirken kategorik değişkenler için sıklıklar (sayı, yüzde), sayısal değişkenler için ise tanımlayıcı istatistikler (ortalama, standart sapma) verilmiştir. Sayısal değişkenlerin normallik varsayımları için çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiş ve katsayıların $\pm 1,5$ aralığında olması nedeniyle değişkenlerin normal dağıldığı görülmüştür. Bu nedenle çalışmada parametrik olan istatistiksel yöntemlerden yararlanılmıştır. İki bağımsız grup arasındaki farklılıklar Bağımsız Örneklem T Testi ile incelenmiştir. İki'den fazla bağımsız grup arasındaki farklılıklar ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile kontrol edilmiştir. Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda farklılık çıkması durumunda farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için Tukey testi kullanılmıştır. Analizlerde istatistiksel anlamlılık 0,05 düzeyinden yorumlanmıştır.

3.7 Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma öncesinde, Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirliğini yapmış kişiden mail aracılığıyla izin alınmıştır (Ek-2). Tez onayı sonrasında İstanbul Gedik Üniversitesi Etik Kurulu'na başvuru yapılarak 27.02.2024 tarih ve 2024/2 sayılı toplantıda etik kurul onayı alınmıştır (Ek-3).

3.8 Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada elde edilen veriler, katılımcıların verdikleri yanıtlar ile sınırlıdır. Veriler, çevirim içi yolla elde edildiği için, düşük eğitim düzeyinde ve sosyal paylaşım ağlarını kullanmayan bireylere ulaşmada güçlük yaşanmıştır. Ayrıca, ilköğretim düzeyindeki bireylerin araştırmaya katılmak istemediği gönülsüz olmaları araştırmanın sınırlılıklarındandır.

4. BULGULAR

Bu bölümde bireylerin demografik özelliklerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Çizelge 4.1: Tanıtıcı Özelliklerin Dağılımı (n=347)

Yaş (Ort±SS=24,55±4,93)	Sayı	Yüzde
Yaş grupları		
18-25 Yaş	200	57,6
26-30 Yaş	109	31,4
31-42 Yaş	38	11,0
Cinsiyet		
Kadın	236	68,0
Erkek	111	32,0
Öğrenim Durumu		
İlköğretim	25	7,2
Lise	107	30,8
Üniversite ve Üzeri	215	62,0
En Uzun İkamet Edilen Yer		
İl	113	32,6
İlçe	207	59,7
Köy/Kasaba	27	7,8
Kültürel Köken/Memleket		
Türkiye'nin Batısı	18	5,2
Türkiye'nin Ortası	46	13,3
Türkiye'nin Doğusu	283	81,6
Çalışma Durumu		
Çalışıyor	178	51,3
Çalışmıyor	169	48,7
Gelir Durumu		
Gelir Giderden Az	118	34,0
Gelir Gidere Denk	164	47,3
Gelir Giderden Fazla	65	18,7
Aile Tipi		
Çekirdek Aile	273	78,7
Geniş Aile	74	21,3
Toplam	347	100,0

Ort: Ortalama, SS: Standart sapma

Araştırma kapsamında yer alan bireylerin %57,6'sı 18-25 yaş grubunda ve yaş ortalaması 24,55±4,93 yaşdır. Katılımcıların, %68'inin kadın, %62'sinin öğrenim durumunun üniversite ve üzeri olduğu %59,7'sinin en uzun süre ile ilçede ikamet ettiği belirlenmiştir. Katılımcıların %81,6'sının kültürel kökeni/memleketi Türkiye'nin doğusudur, %51,3'ünün bir işte çalıştığı, %47,3'ünün gelirinin giderine denk olduğu ve %78,7'sinin çekirdek aile yapısında olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.2: Katılımcıların Akraba Evliliğine Yönelik Görüşlerinin Dağılımı

Değişkenler	Sayı	Yüzde
Ailede Akraba Evliliği Varlığı		
Var	249	71,8
Yok	98	28,2
Akraba Evliliği Yapma Düşüncesi		
Evet	28	8,1
Hayır	319	91,9
Ailede Akraba Evliliğinde Kaynaklı Genetik Hastalık Varlığı		
Var	66	19,0
Yok	281	81,0
Anne Baba Arasında Akrabalık Bağı Varlığı		
Var	129	37,2
Yok	218	62,8
Çevresinde Akraba Evliliği Varlığı		
Var	294	84,7
Yok	53	15,3
Çevresinde Akraba Evliliği Sonucu Engelli Çocuk Varlığı		
Var	158	45,5
Yok	189	54,5
Akraba Evliliği ile İlgili Eğitim/Toplantıya Katılım Durumu		
Evet	64	18,4
Hayır	283	81,6
Akraba Evliliği ile İlgili Bilgilendirme/Danışmanlık Alma İsteği		
Evet	88	25,4
Hayır	259	74,6
Toplam	347	100,0

Araştırmaya katılan bireylerin %71,8'inin ailesinde akraba evliliği vardır ve %91,9'u akraba evliliği yapmayı düşünmemektedir. Bireylerin, %81'inin ailesinde

akraba evliliği nedeniyle genetik hastalık olmadığı, %62,8'inin anne babası arasında akraba evliliği olmadığı, %84,7'sinin çevresinde akraba evliliği olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %54,5'inin çevresinde akraba evliliği nedeniyle engelli çocuğu olan birey olduğu, %81,6'sının akraba evliliği ile ilgili eğitim/toplantıya katılmadığı ve %74,6'sının akraba evliliği ile ilgili bilgilendirme/danışmanlık almak istediği belirlenmiştir (Çizelge 4.2).

4.1 Akraba Evliliği Tutum Ölçeği ve Alt Boyut Puanlarına İlişkin

Tanımlayıcı İstatistikler

Akraba Evliliği Tutum Ölçeği puanlarının ortalaması ve standart sapması 63,92±16,70 iken Kabul Edici Tutum 12,88±5,93, Toplumsal Değerler 11,84±5,48, Toplumsal Baskı 11,48±2,61, Risk Algısı 6,41±2,82, Sağlık Algısı 5,44±2,35 ve Meşrulaştırıcı Mitler ise 15,87±3,40 olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.3: Akraba Evliliği Tutum Ölçeği ve Alt Boyut Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Ölçek toplam ve alt boyutları	Ort	SS	Min	Mak
Akraba Evliliği Tutum Ölçeği	63,92	16,70	34	130
Kabul Edici Tutum	12,88	5,93	7	30
Toplumsal Değerler	11,84	5,48	7	29
Toplumsal Baskı	11,48	2,61	4	20
Risk Algısı	6,41	2,82	3	15
Sağlık Algısı	5,44	2,35	3	15
Meşrulaştırıcı Mitler	15,87	3,40	8	30

Ort: Ortalama Ss: Standart sapma Min: Minimum Mak: Maksimum

Çizelge 4.3 incelendiğinde çalışmaya katılan kişilerin:

Akraba Evliliği Tutum Ölçeği puanlarının ortalaması ve standart sapması 63,92±16,70 iken Kabul Edici Tutum 12,88±5,93, Toplumsal Değerler 11,84±5,48, Toplumsal Baskı 11,48±2,61, Risk Algısı 6,41±2,82, Sağlık Algısı 5,44±2,35 ve Meşrulaştırıcı Mitler ise 15,87±3,40'tır.

Çizelge 4.4: Katılımcıların Tanıtıcı Özelliklere Göre Akraba Evliliği Tutum Ölçeği ve Alt Boyut Puanlarının Farklılıklarının İncelenmesi

	AETÖ Ort±SS	KET Ort±SS	TD Ort±SS	TB Ort±SS	RA Ort±SS	SA Ort±SS	MM Ort±SS
Yaş grupları							
18-25 Yaş	64,65±17,12	13,03±5,94	12,33±5,67	11,60±2,39	6,37±2,89	5,37±2,36	15,95±3,38
26-30 Yaş	63,18±17,35	12,94±6,25	11,46±5,50	11,21±2,78	6,32±2,46	5,49±2,44	15,76±3,69
31-42 Yaş	62,21±12,02	11,95±4,89	10,34±3,99	11,66±3,13	6,87±3,43	5,61±2,09	15,79±2,63
F	0,495;	0,535;0,586	2,500;0,084	0,881;0,415	0,574;0,564	0,190;0,827	0,121;0,886
p	0,610						
Cinsiyet							
Kadın	61,61±14,60	12,25±5,44	11,17±4,75	11,45±2,48	5,94±2,42	5,18±2,17	15,63±3,12
Erkek	68,83±19,63	14,22±6,69	13,26±6,59	11,56±2,87	7,41±3,33	5,98±2,61	16,40±3,89
t;p	-3,828; 0,000*	-2,905; 0,004*	-3,363; 0,001*	-0,364;0,716	-4,684; 0,000*	-2,817; 0,005*	-1,974; 0,049*
Öğrenim Durumu							
İlköğretim (1)	71,04±17,07	15,36±5,84	14,04±6,35	11,76±2,49	7,48±3,33	6,20±2,69	16,20±3,29
Lise (2)	66,83±17,78	13,92±5,93	12,70±6,19	11,30±2,45	6,74±2,89	5,89±2,57	16,29±3,36
Üniversite ve Üzeri (3)	61,65±15,69	12,08±5,81	11,15±4,87	11,54±2,70	6,12±2,69	5,12±2,14	15,63±3,42
F;p	6,067; 0,003*	5,945; 0,003*	5,134; 0,006*	0,466;0,628	3,703; 0,026*	5,368; 0,005*	1,483;0,229
Fark (Tukey)	3<1,2	3<1,2	3<1,2	-	3<1	3<1	-
En Uzun İkamet Edilen Yer							
İl (1)	60,45±16,98	11,69±5,47	11,12±5,08	11,43±2,81	5,88±2,78	5,22±2,47	15,10±3,48
İlçe (2)	65,27±15,96	13,32±5,91	12,01±5,69	11,47±2,54	6,69±2,81	5,53±2,26	16,26±3,14
Köy/Kasaba (3)	68,11±19,11	14,52±7,21	13,48±5,23	11,81±2,22	6,48±2,87	5,63±2,53	16,19±4,40
F;p	4,036; 0,019*	3,937; 0,020*	2,294;0,102	0,241;0,786	2,986;0,052	0,717;0,489	4,457; 0,012*
Fark (Tukey)	2>1	2>1					2>1

Çizelge 4.4: (Devamı) Katılımcıların Tanıtıcı Özelliklere Göre Akraba Evliliği Tutum Ölçeği ve Alt Boyut Puanlarının Farklılıklarının İncelenmesi

	AETÖ	KET	TD	TB	RA	SA	MM
	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Memleket	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Türkiye'nin Batısı (1)	52,72±11,66	9,56±3,85	8,72±2,89	10,28±2,72	6,22±3,34	4,28±1,78	13,67±2,79
Türkiye'nin Ortası (2)	61,04±18,21	12,30±6,01	10,59±5,43	11,24±3,04	6,72±3,32	5,30±2,33	14,89±3,45
Türkiye'nin Doğusu (3)	65,10±16,44	13,19±5,97	12,24±5,54	11,60±2,51	6,37±2,71	5,53±2,37	16,17±3,36
F;p	5,585;0,004*	3,474;0,032*	4,975;0,007*	2,436;0,089	0,338;0,713	2,509;0,083	7,051;0,001*
Fark (Tukey)	3>1	3>1	3>1	-	-	-	3>1
Çalışma Durumu							
Çalışıyor	62,86±17,37	12,47±5,83	11,37±5,51	11,51±2,78	6,58±3,00	5,39±2,39	15,53±3,47
Çalışmıyor	65,04±15,93	13,31±6,02	12,33±5,43	11,46±2,41	6,23±2,62	5,48±2,31	16,23±3,30
t;p	-1,218;0,224	-1,323;0,187	-1,635;0,103	0,198;0,843	1,148;0,252	-0,341;0,733	-1,917;0,056
Gelir Durumu							
Gelir Giderden Az	63,15±15,91	12,81±5,72	11,87±5,56	11,15±2,58	6,19±2,82	5,31±2,30	15,81±2,99
Gelir Gidere Denk	64,06±16,96	12,80±6,13	11,50±5,33	11,72±2,61	6,52±2,75	5,50±2,48	16,01±3,66
Gelir Giderden Fazla	64,97±17,58	13,22±5,88	12,63±5,73	11,49±2,62	6,51±3,04	5,49±2,11	15,63±3,43
F;p	0,258;0,773	0,126;0,882	0,993;0,372	1,631;0,197	0,514;0,598	0,239;0,788	0,319;0,727
Aile Tipi							
Çekirdek Aile	62,86±15,99	12,51±5,82	11,57±5,37	11,41±2,53	6,27±2,83	5,34±2,27	15,77±3,33
Geniş Aile	67,82±18,67	14,27±6,15	12,82±5,83	11,74±2,88	6,92±2,75	5,80±2,61	16,27±3,64
t;p	-2,280;0,023*	-2,284;0,023*	-1,748;0,081	-0,964;0,336	-1,756;0,080	-1,384;0,169	-1,133;0,258

AETÖ: Akraba Evliliği Tutum Ölçeği KET: Kabul Edici Tutum TD: Toplumsal Değerler TB: Toplumsal Baskı RA: Risk Algısı SA: Sağlık Algısı MM: Meşrulaştırıcı Mitler F:Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) t:Bağımsız Örneklem T Testi *:p<0,05

Akraba Evliliği Tutum Ölçeği puanları cinsiyet, öğrenim durumu, en uzun ikamet edilen yer, kültürel köken/memleket, aile tipi, ailede akraba evliliği varlığı, akraba evliliği yapma düşüncesi, anne baba arasında akrabalık bağı, çevresinde akraba evliliği varlığı, ailesinde gerçekleşen akraba evliliği türü değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Buna göre erkeklerin, en uzun ilçede yaşayanların, memleketi Türkiye'nin doğusu olanların, geniş aileye sahip olanların Akraba Evliliği Tutum Ölçeği puanları kadınlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazla iken; öğrenim durumu üniversite ve üzeri olan kişilerin Akraba Evliliği Tutum Ölçeği puanları eğitim durumu ilköğretim ve lise olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha azdır (Çizelge 4.4).

Kabul Edici Tutum puanları cinsiyet, öğrenim durumu, en uzun ikamet edilen yer, kültürel köken/memleket, aile tipi, ailede akraba evliliği varlığı, akraba evliliği yapma düşüncesi, anne baba arasında akrabalık bağı, çevresinde akraba evliliği varlığı, ailesinde gerçekleşen akraba evliliği türü değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Buna göre erkeklerin Kabul Edici Tutum puanları kadınlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Eğitim durumu üniversite ve üzeri olan kişilerin Kabul Edici Tutum puanları eğitim durumu ilköğretim ve lise olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha azdır. En uzun ilçede yaşayan kişilerin Kabul Edici Tutum puanları en uzun ilde yaşayan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Kültürel kökeni/memleketi Türkiye'nin doğusu olan kişilerin Kabul Edici Tutum puanları Türkiye'nin batısı olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Aile tipi geniş olan kişilerin Kabul Edici Tutum puanları aile tipi çekirdek olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır.

Toplumsal Değerler puanları cinsiyet, öğrenim durumu, kültürel köken/memleket, ailede akraba evliliği varlığı, akraba evliliği yapma düşüncesi, ailede akraba evliliğinden kaynaklı genetik hastalık, anne baba arasında akrabalık bağı, çevresinde akraba evliliği varlığı, çevresinde akraba evliliği sonucu engelli çocuk varlığı, ailesinde gerçekleşen akraba evliliği türü değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Buna göre erkeklerin Toplumsal Değerler puanları kadınlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Eğitim durumu üniversite ve üzeri olan kişilerin Toplumsal Değerler puanları eğitim durumu ilköğretim ve lise olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı

derecede daha azdır. Kültürel kökeni/memleketi Türkiye'nin doğusu olan kişilerin Toplumsal Değerler puanları Türkiye'nin batısı olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır.

Risk Algısı puanları cinsiyet, öğrenim durumu, akraba evliliği yapma düşüncesi, anne baba arasında akrabalık bağı değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Buna göre erkeklerin Risk Algısı puanları kadınlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Eğitim durumu üniversite ve üzeri olan kişilerin Risk Algısı puanları eğitim durumu ilköğretim olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha azdır.

Meşrulaştırıcı Mitler puanları cinsiyet, en uzun ikamet edilen yer ve kültürel köken/memleket değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Buna göre erkeklerin Meşrulaştırıcı Mitler puanları kadınlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. En uzun ilçede yaşayan kişilerin Meşrulaştırıcı Mitler puanları en uzun ilde yaşayan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Kültürel kökeni/memleketi Türkiye'nin doğusu olan kişilerin Meşrulaştırıcı Mitler puanları Türkiye'nin batısı olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır.

Çizelge 4.5: Katılımcıların Tanıtıcı Özelliklere Göre Akraba Evliliği Tutum Ölçeği ve Alt Boyut Puanlarının Farklılıklarının İncelenmesi

	AETÖ	KET	TD	TB	RA	SA	MM
Ailede Akraba Evliliği Varlığı	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Var	66,08±16,76	13,69±5,98	12,40±5,50	11,57±2,67	6,50±2,71	5,66±2,34	16,25±3,42
Yok	58,45±15,29	10,84±5,31	10,41±5,20	11,26±2,44	6,17±3,10	4,87±2,28	14,91±3,15
t;p	3,909;0,000*	4,122;0,000*	3,085;0,002*	1,027;0,305	0,976;0,330	2,886;0,004*	3,367;0,001*
Akraba Evliliği Yapma Düşüncesi							
Evet	90,14±16,81	22,14±4,21	19,25±5,89	12,86±2,48	8,57±2,94	7,79±2,41	19,54±4,48
Hayır	61,62±14,61	12,07±5,34	11,19±4,95	11,36±2,59	6,22±2,74	5,23±2,23	15,55±3,10
t;p	9,782;0,000*	9,711;0,000*	8,129;0,000*	2,940;0,004*	4,334;0,000*	5,416;0,000*	6,266;0,000*
Ailede Akraba Evliliğinde Kaynaklı Genetik Hastalık Varlığı							
Var	66,09±15,57	13,62±5,76	13,33±5,66	11,45±2,36	6,48±2,84	5,35±2,17	15,85±3,04
Yok	63,41±16,93	12,71±5,97	11,49±5,39	11,49±2,66	6,39±2,83	5,46±2,39	15,88±3,48
t;p	1,173;0,241	1,126;0,261	2,479;0,014*	-0,102;0,918	0,241;0,809	-0,353;0,725	-0,066;0,948
Anne Baba Arasında Akrabalık Bağı Varlığı							
Var	68,67±17,45	14,38±5,97	13,20±5,92	11,83±2,61	6,88±3,01	5,80±2,45	16,57±3,61
Yok	61,11±15,60	12,00±5,74	11,03±5,05	11,28±2,59	6,13±2,68	5,22±2,27	15,46±3,21
t;p	4,167;0,000*	3,685;0,000*	3,623;0,000*	1,906;0,057	2,425;0,016*	2,184;0,030*	2,986;0,003*

Çizelge 4.6: (Devamı) Katılımcıların Tanıtıcı Özelliklere Göre Akraba Evliliği Tutum Ölçeği ve Alt Boyut Puanlarının Farklılıklarının İncelenmesi

	AETÖ	KET	TD	TB	RA	SA	MM
Çevresinde Akraba Evliliği Olma Durumu	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Var	65,32±16,69	13,35±6,02	12,23±5,61	11,61±2,54	6,41±2,71	5,54±2,35	16,18±3,38
Yok	56,17±14,62	10,28±4,69	9,64±4,12	10,81±2,86	6,42±3,40	4,83±2,28	14,19±3,04
t;p	3,741;0,000*	3,523;0,000*	3,211;0,001*	2,052;0,041*	-0,016;0,987	2,085;0,041*	4,003;0,000*
Çevresinde Akraba Evliliği Sonucu Engelli Çocuk Varlığı							
Var	65,45±17,27	13,27±5,96	12,91±5,95	11,63±2,67	6,18±2,51	5,41±2,29	16,06±3,23
Yok	62,65±16,14	12,56±5,90	10,95±4,90	11,37±2,55	6,60±3,06	5,46±2,40	15,71±3,54
t;p	1,561;0,119	1,121;0,263	3,361;0,001*	0,931;0,353	-1,402;0,162	-0,219;0,827	0,952;0,342
Akraba Evliliği ile İlgili Eğitim/Toplantıya Katılma Durumu							
Evet	61,30±16,49	12,30±5,98	11,19±4,57	11,34±3,25	6,00±2,42	4,91±2,05	15,56±3,77
Hayır	64,52±16,71	13,01±5,92	11,99±5,67	11,52±2,44	6,50±2,90	5,55±2,40	15,94±3,31
t;p	-1,395;0,164	-0,874;0,383	-1,052;0,294	-0,477;0,634	-1,285;0,200	-2,209;0,029*	-0,809;0,419
Akraba Evliliği ile İlgili Bilgilendirme/Danışmanlık Alma İsteği							
Evet	63,51±15,31	12,75±5,65	11,97±5,40	11,43±2,32	6,66±3,01	5,39±2,18	15,32±2,80
Hayır	64,06±17,17	12,93±6,03	11,80±5,52	11,50±2,70	6,32±2,76	5,45±2,41	16,06±3,57
t;p	-0,267;0,790	-0,241;0,810	0,252;0,801	-0,218;0,828	0,961;0,337	-0,236;0,814	-1,778;0,076

AETÖ: Akraba Evliliği Tutum Ölçeği KET: Kabul Edici Tutum TD: Toplumsal Değerler TB: Toplumsal Baskı RA: Risk Algısı SA: Sağlık Algısı

MM: Meşrulaştırıcı Mitler F: Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) t: Bağımsız Örneklem T Testi * : p < 0,05

Akraba evliliği yapmayı düşünenlerin, Anne babası arasında akrabalık bağı bulunanların, Çevresinde akraba evliliği olanların Akraba Evliliği Tutum Ölçeği puanları istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır (Çizelge 4.4)

Ailesinde akraba evliliği olanların Kabul Edici Tutum puanları ailesinde akraba evliliği olmayanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Akraba evliliği yapmayı düşünenlerin Kabul Edici Tutum puanları akraba evliliği yapmayı düşünmeyenlerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Anne babası arasında akrabalık bağı bulunan kişilerin Kabul Edici Tutum puanları anne babası arasında akrabalık bağı bulunmayan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Çevresinde akraba evliliği olanların Kabul Edici Tutum puanları çevresinde akraba evliliği olmayanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır.

Ailesinde akraba evliliği olanların Toplumsal Değerler puanları ailesinde akraba evliliği olmayanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Akraba evliliği yapmayı düşünenlerin Toplumsal Değerler puanları akraba evliliği yapmayı düşünmeyenlerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Ailede akraba evliliği kaynaklı genetik hastalık olanların Toplumsal Değerler puanları olmayanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Anne babası arasında akrabalık bağı bulunan kişilerin Toplumsal Değerler puanları anne babası arasında akrabalık bağı bulunmayan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Çevresinde akraba evliliği olanların Toplumsal Değerler puanları çevresinde akraba evliliği olmayanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Çevresinde akraba evliliği nedeniyle engelli çocuk olanların Toplumsal Değerler puanları olmayanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır.

Toplumsal Baskı puanları akraba evliliği yapma düşüncesi, çevresinde akraba evliliği varlığı değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Buna göre akraba evliliği yapmayı düşünenlerin Toplumsal Baskı puanları akraba evliliği yapmayı düşünmeyenlerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Çevresinde akraba evliliği olanların Toplumsal Baskı puanları çevresinde akraba evliliği olmayanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır.

Akraba evliliği yapmayı düşünenlerin Risk Algısı puanları akraba evliliği yapmayı düşünmeyenlerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Anne babası arasında akrabalık bağı bulunan kişilerin Risk Algısı puanları anne babası arasında akrabalık bağı bulunmayan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır.

Sağlık Algısı puanları cinsiyet, öğrenim durumu, ailede akraba evliliği varlığı, akraba evliliği yapma düşüncesi, anne baba arasında akrabalık bağı, çevresinde akraba evliliği varlığı ve akraba evliliği ile ilgili eğitim/toplantı katılımı değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Buna göre erkeklerin Sağlık Algısı puanları kadınlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Eğitim durumu üniversite ve üzeri olan kişilerin Sağlık Algısı puanları eğitim durumu ilköğretim olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha azdır. Ailesinde akraba evliliği olanların Sağlık Algısı puanları ailesinde akraba evliliği olmayanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Akraba evliliği yapmayı düşünenlerin Sağlık Algısı puanları akraba evliliği yapmayı düşünmeyenlerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Anne babası arasında akrabalık bağı bulunan kişilerin Sağlık Algısı puanları anne babası arasında akrabalık bağı bulunmayan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Çevresinde akraba evliliği olanların Sağlık Algısı puanları çevresinde akraba evliliği olmayanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Akraba evliliği ile ilgili eğitim/toplantıya katılmayan kişilerin Sağlık Algısı puanları katılan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır.

Meşrulaştırıcı Mitler puanları ailede akraba evliliği varlığı, akraba evliliği yapma düşüncesi, anne baba arasında akrabalık bağı ve çevresinde akraba evliliği varlığı değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Ailesinde akraba evliliği olanların Meşrulaştırıcı Mitler puanları ailesinde akraba evliliği olmayanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Akraba evliliği yapmayı düşünenlerin Meşrulaştırıcı Mitler puanları akraba evliliği yapmayı düşünmeyenlerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Anne babası arasında akrabalık bağı bulunan kişilerin Meşrulaştırıcı Mitler puanları anne babası arasında akrabalık bağı bulunmayan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır. Çevresinde akraba evliliği olanların Meşrulaştırıcı Mitler

puanları çevresinde akraba evliliği olmayanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır.

5. TARTIŞMA

Şanlıurfa ilindeki evlilik çağındaki kadın ve erkeklerin akraba evliliği tutumlarını ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada, katılımcıların %71,8'i ailesinde akraba evliliği olduğunu belirtmiş ve %91,9'u akraba evliliği yapmayı düşünemediğini ifade etmiştir (Çizelge 4.2). Bu sonuç, katılımcıların yaklaşık 4'te 3'ünün ailesinde akraba evliliği olmasına rağmen, tamamına yakınının akraba evliliği yapmayı düşünmediklerini göstermektedir. Bu yüksek oran, Türkiye'deki akraba evliliklerinin yaygınlığını ve toplum içindeki derin köklerini vurgulamakta, aynı zamanda akraba evliliğine karşı toplumdaki genel tutumun olumsuz olduğunu göstermektedir. TÜİK'in 2023 verilerine göre, Şanlıurfa'da akraba evliliği oranı %17,7 ile, Türkiye'de akraba evliliklerinin en fazla olduğu şehir olarak yer almaktadır (TÜİK, 2023). Bir diğer çalışmada da, akraba evliliğinin dünya genelinde toplumların yaklaşık %20'si tarafından tercih edildiği bildirilmiştir (Teive et al.,2018). Şen ve Aksu'nun (2015) çalışmasında, akraba evliliği oranının %23,9 olarak belirlenmiştir (Şen ve Aksu, 2015). Arslan ve diğerleri (2016) tarafından yapılan çalışmada, akraba evliliği oranı %31,8 olarak belirtilmiştir (Arslan ve ark., 2016).

Katılımcıların, %81,6'sı akraba evliliği ile ilgili eğitim veya toplantıya katılmamış, %74,6'sı ise akraba evliliği ile ilgili bilgilendirme veya danışmanlık almak istediğini dile getirmiştir (Çizelge 4.2). Bu sonuçlar, büyük oranda ailesinde akraba evliliği olan bireylerin, akraba evliliklerinin neden olacağı durumlara yönelik bilgisinin olmadığını ve bu konuda eğitime ihtiyaçları olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, Karadağ'ın (2021) çalışmasında da, katılımcıların %70'inin akraba evlilikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı ve daha fazla bilgi edinmek istedikleri bulunmuştur. Yılmaz ve arkadaşlarının (2020) araştırması ise, katılımcıların %50'sinin akraba evliliği konusunda bilgi eksikliği yaşadığını ve %60'ının bu konuda eğitim almak istediğini ortaya koymuştur. Çelik'in (2019) araştırması, akraba evliliği konusunda bilgilendirme ve danışmanlık hizmetlerinin yaygın olduğu bölgelerde, katılımcıların bu evlilik türü hakkında daha bilinçli

olduklarını ve akraba evliliğine karşı daha olumsuz tutumlar sergilediklerini göstermiştir. Bu bulgular, akraba evlilikleri hakkında bilgi ve danışmanlık hizmetlerine duyulan ihtiyacın yaygın olduğunu ve bu hizmetlerin toplumun tutumlarını olumlu yönde etkileyebileceğini göstermektedir. Ancak, farklı araştırmalar arasındaki sonuç farklılıkları, bu konuda daha fazla araştırma yapılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Araştırma kapsamındaki bireylerin, Akraba Evliliği Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması, $63,92 \pm 16,70$ olarak; “Kabul Edici Tutum” alt boyut puan ortalaması $12,88 \pm 5,93$; “Toplumsal Değerler” alt boyut puan ortalaması $11,84 \pm 5,48$, “Toplumsal Baskı” alt boyut puan ortalaması $11,48 \pm 2,61$, “Risk Algısı” alt boyut puan ortalaması $6,41 \pm 2,82$, “Sağlık Algısı” alt boyut puan ortalaması $5,44 \pm 2,35$ ve “Meşrulaştırıcı Mitler” alt boyut puan ortalaması $15,87 \pm 3,40$ olarak bulunmuştur (Çizelge 4.3). Bu sonuçlar, katılımcıların genel tutumlarının orta düzeyde olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Kabul Edici Tutum, Toplumsal Değerler ve Toplumsal Baskı alt boyutlarının ortalama puanları, katılımcıların akraba evliliğine ilişkin tutumlarını olumlu bir şekilde yansıtmaktadır. Bu, katılımcıların akraba evliliklerine yönelik genel olarak daha hoşgörülü ve destekleyici bir yaklaşım sergilediklerini, toplumsal değerlerin ve baskıların bu tutumları etkilediğini göstermektedir. Ancak, Risk Algısı ve Sağlık Algısı alt boyutlarının ortalama puanları düşüktür, bu puan ortalaması da katılımcıların akraba evliliği konusunda olası riskleri ve sağlık sonuçlarını düşündüklerini ve endişe duyduklarını göstermektedir. Meşrulaştırıcı mitler alt boyutunun ortalama puanı nispeten yüksektir, bu da katılımcıların akraba evliliğini meşrulaştıran inançlara sahip olduğunu gösterebilir. Bu mitler, akraba evliliklerini toplumsal ve kültürel açıdan haklı çıkararak, olumlu yönlerini abartan veya olumsuz etkilerini göz ardı eden yanlış inançları ifade eder. Yıldız ve ark.’nın (2023) farklı kuşaklardaki bireylerde gerçekleştirdikleri çalışmada, Akraba Evliliği Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması, $68,07 \pm 14,03$ olarak; “Kabul Edici Tutum” alt boyut puan ortalaması $15,49 \pm 6,20$; “Toplumsal Değerler” alt boyut puan ortalaması $11,66 \pm 4,66$, “Toplumsal Baskı” alt boyut puan ortalaması $11,15 \pm 2,42$, “Risk Algısı” alt boyut puan ortalaması $8,22 \pm 2,15$, “Sağlık Algısı” alt boyut puan ortalaması $5,12 \pm 2,35$ ve “Meşrulaştırıcı Mitler” alt boyut puan ortalaması $16,41 \pm 2,69$ olarak bulunmuştur (Yıldız ve ark., 2023).

Bu çalışmada, Akraba Evliliği Tutum Ölçeği (AETÖ) ve alt boyut puanlarının çeşitli demografik ve sosyo-kültürel faktörlere göre anlamlı farklılıkların gösterdiği şekildedir. Erkeklerde AETÖ toplam puanı ve alt boyut puanları kadınlardan anlamlı derecede daha yüksektir. Bu durum, geleneksel ve atermil toplum yapısında aile içi karar alma genişliklerinde daha etkin rol oynamaları ve bu sonuçlar geleneksel değerler ve normlara daha fazla bağlı kalmaları ile açıklanabilir. Ayrıca, kişisel ekonomik sorumluluklarının daha fazla olması, akraba evliliklerinin ekonomik güvencesi ve sosyal destek sağlama aracı olarak görülmemelerine neden olabilir. Erkeklerin genetik riskleri ve sağlık sorunları konusunda yeterince bilgi eksikliği de bu durumu açıklayabilir. Cohen ve Stuber (2009), erkeklerin genetik testler hakkındaki bilgi eksikliklerini ve bu eksikliklerin sağlık yönetimindeki etkilerini incelemiştir. Araştırma, erkeklerin genetik testlere karşı duydukları çeşitli engellerin, bu konuda yeterli bilgi edinmelerini zorlaştırdığını ortaya koymuştur. Özellikle, erkeklerin genetik testlerin ne olduğu ve hangi durumlarda gerekli olabileceği hakkında sınırlı bilgiye sahip olmaları, genetik riskler konusunda bilinçlenmelerini engellemektedir. Ayrıca, sosyal baskılar ve kültürel normlar, erkeklerin genetik riskler hakkında açıkça konuşmalarını ve bu konuyla ilgili bilgi arayışında bulunmalarını zorlaştırabilir (Cohen ve Stuber, 2009). Bu alıntı, çalışmanın erkeklerin genetik riskler ve sağlık konularında bilgi eksikliği yaşamasına dair bulgularını ve bu durumun nedenlerini özetler.

Bu bulgular, Aksu ve arkadaşlarının (2017) çalışmasıyla da uyumludur. Aksu ve arkadaşlarının çalışmasında da, erkeklerin akraba evliliklerine yönelik tutumlarının kadınlardan daha olumlu olduğu belirtilmiştir. Ancak, geleneksel değerlere ve sosyal normlara daha fazla bağlı olduklarını ve akraba evliliklerini daha fazla desteklediklerini göstermektedir (Aksu, Kayıhan, Bozok ve Kara, 2017). Aynı şekilde AETÖ toplam puanı ve alt boyut puanlarının değerinden anlamlı derecede daha yüksek olması, bu durumun uyumlu olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla Aksu ve arkadaşlarının (2017) çalışması ile, akraba evliliklerine yönelik daha olumlu tutumlar sergilediklerini ve bu tutumların geleneksel değerleri, ekonomik güvence arayışı ve bilgi eksikliği ile açıklanabileceğini göstermektedir. Bu cinsiyet farklılıkları, iki çalışmasının da ortak bulgusudur ve sonuçların sunulduğunu vurgulamaktadır.

Eğitim durumu üniversite ve üzeri olan kişilerin AETÖ toplam puanları, ilköğretim ve lise mezunlarından anlamlı derecede daha düşüktür. Kabul Edici Tutum, Toplumsal Değerler, Risk Algısı ve Sağlık Algısı alt boyutlarında da benzer farklılıklar gözlenmiştir. Eğitim düzeyi yüksek bireylerin genetik riskler ve sağlık sorunları hakkında daha fazla bilgi sahibi olmaları, akraba evliliklerine karşı daha olumsuz tutumlar geliştirmelerine neden olabilir. Ayrıca, eğitilmiş bireylerin düşünme becerilerinin gelişmiş olması ve farklı kültürel değerlere daha açık olmaları, geleneksel normlardan bağımsız karar almalarını sağlayabilir. Bu bulgu, Çelik ve arkadaşlarının (2018) çalışması ile uyumludur. Çelik ve arkadaşlarının (2018) çalışması, üniversite mezunlarının akraba evliliklerine daha olumsuz baktığını ve bu olumsuz tutumun, eğitilmiş bireylerin genetik riskler ve sağlık sorunları hakkında daha kritik değerlendirme yapabilmeleri ve gelişmiş düşünme becerilerine sahip olmalarıyla açıklanabileceğini göstermektedir.

İlçede uzun süre yaşıyan bireylerin, şehir merkezlerinde uzun süre yaşıyanlara göre AETÖ puanları daha yüksektir, bu da ilçelerdeki geleneksel yapı ve güçlü aile bağlarının akraba evliliklerini daha olumlu bir şekilde etkileyebileceğini gösterir. Bu bulgu, Türkiye'nin kırsal ve yarı kırsal bölgelerinde yapılan araştırmalarla da desteklenmektedir. Örneğin, Çelik ve arkadaşlarının (2018) çalışmalarında, kırsalda yaşıyanların akraba evliliklerine daha olumlu baktıkları belirtilmiştir. Bu durumda, kırsal kesimlerdeki aile bağlarının ve geleneksel değerlerin daha güçlü olmasından kaynaklanabilir.

Çalışma, Türkiye'nin doğu bölgelerinde yaşıyan bireylerin akraba evliliklerine daha olumlu tutumlar sergilediklerini belirtmektedir. Doğudaki geleneksel ve ataerkil yapılar, bu tür evliliklerin sosyal ve kültürel olarak daha fazla kabul görmesine neden olur. Ayrıca, bu bölgelerde akraba evliliklerinin ekonomik ve sosyal güvenceleri de bilinir, bu durum da akraba evliliklerinin sosyal kabulünü ve olumlu tutumları artırmaktadır. Örneğin, Çelik ve Yılmaz (2020) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye'nin doğu bölgelerinde akraba evliliklerinin sosyal ve ekonomik boyutlarının geniş bir şekilde incelendiği belirtilmiştir. Bu bölgelerde akraba evlilikleri, güçlü aile bağları ve ekonomik güvenceler sağladığı için sosyal olarak daha kabul edilir hale gelmektedir. Ayrıca, bu evlilikler geleneksel normlar ve toplumsal değerlerle uyumlu olarak görülmektedir.

Geniş aile yapısına sahip bireylerin AETÖ (Akraba Evliliği Tutum Ölçeği) puanları, çekirdek aile yapısına sahip bireylerden daha yüksektir. Bu durum, geniş ailelerin akraba evliliklerini sosyal ve ekonomik dayanışma aracı olarak görmelerinden kaynaklanabilir. Geniş ailelerde güçlü sosyal normlar ve gelenekler, akraba evliliklerini destekleyici bir ortam yaratabilir ve bu durum geniş aile yapılarına sahip toplumlarda da gözlemlenmektedir. Örneğin, Kara ve Yalçın (2018) çalışmasında, geniş aile yapısına sahip bireylerin akraba evliliklerini daha olumlu değerlendirdiği ve bu evlilikleri aile içi dayanışma aracı olarak gördüğü belirtilmiştir. Çelik ve Yılmaz (2020) ise geniş ailelerin akraba evliliklerini destekleyici bir ortam sağladığını ve sosyal normların bu tür evlilikleri teşvik ettiğini göstermiştir. Bu bulgular, geniş aile yapılarına sahip bireylerin akraba evliliklerine yönelik tutumlarını ve bu tutumların toplumsal yapıyla ilişkisini ortaya koymaktadır.

Aile içinde akraba evliliği bulunan bireylerin AETÖ (Akraba Evliliği Tutum Ölçeği) puanlarının, akraba evliliği olmayan bireylerden anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu durum, akraba evliliklerinin aile içinde normal ve kabul edilebilir bir uygulama olarak görülmesinden kaynaklanabilir. Aile içindeki gelenekler ve sosyal normlar, bu tür evlilikleri destekleyici bir ortam sağlayabilir. Bu bulgu, akraba evliliği olan ailelerin bu tür evliliklere daha olumlu bir tutum sergilediğini gösteren diğer araştırmalarla da uyumludur. Örneğin, Kocabaş ve arkadaşlarının (2016) çalışmasında, aile içinde akraba evliliği bulunan bireylerin bu evlilikleri daha olumlu değerlendirdiği ve bu durumun aile içindeki geleneklerle desteklendiği tespit edilmiştir. Çelik ve Aydın'ın (2017) çalışması, akraba evliliği olan bireylerin, bu tür evlilikleri aile içindeki geleneklerle uyumlu ve daha kabul edilebilir olarak gördüğünü ortaya koymuştur. Ayrıca, Yurt ve Demir'in (2018) çalışması, geniş aile yapılarının akraba evliliklerine yüksek sosyal kabul sağladığını ve aile içindeki geleneklerin bu evlilikleri desteklediğini göstermiştir. Bu bulgular, akraba evliliği olan ailelerin genel olarak bu tür evliliklere yönelik tutumlarının olumlu olduğunu ve bu tutumların aile içindeki geleneksel değerler tarafından şekillendirildiğini desteklemektedir.

Aile içindeki akraba evliliklerinin, bireylerin bu tür evliliklere yönelik tutumlarını olumlu yönde şekillendirdiği ve sosyal kabulünü artırdığı bulunmuştur. Ailedeki benzer akraba evlilikleri, bu tür evliliklerin norm haline gelmesini ve daha fazla kabul görmesini teşvik eder. Örneğin, Turan ve arkadaşlarının (2017)

çalışmasında, ailesinde farklı türlerde akraba evliliği bulunan bireylerin bu evlilikleri daha sıcak ve olumlu bir şekilde değerlendirdiği tespit edilmiştir. Çalışma, ailede mevcut olan çeşitli akraba evliliklerinin, bu tür evliliklerin sosyal kabulünü ve aile içindeki normalleşmesini kolaylaştırdığını vurgulamaktadır. Kara ve Yalçın (2018) çalışmasında ise; aile içindeki akraba evliliklerinin, bireylerin bu evlilikleri daha olumlu görmelerine neden olduğunu ortaya koymuştur. Çelik ve Aydın (2017) ise, akraba evliliği olan bireylerin, aile içindeki sosyal normlarla uyumlu olarak bu evliliklere daha yüksek bir kabul gösterdiğini belirtmiştir. Ayrıca, Yurt ve Demir (2018) araştırması, geniş aile yapılarının akraba evliliklerini destekleyici bir ortam sağladığını ve aile içindeki geleneklerin bu evlilikleri daha fazla kabul görür hale getirdiğini göstermektedir. Bu bulgular, aile içindeki akraba evliliklerinin, bu evliliklerin toplumsal ve kültürel olarak kabulünü artırdığını, bireylerin tutumlarını olumlu yönde etkilediğini ve aile içindeki geleneklerin bu tutumları desteklediğini ortaya koymaktadır. Aile içindeki akraba evlilikleri, bireylerin bu tür evliliklere yönelik algılarını ve tutumlarını önemli ölçüde şekillendirir.

Toplumsal Değerler puanlarının cinsiyeti, mevcut durum, kültürel köken/memleket, ailede akrabalık evliliğinin varlığı, akrabalık evliliği yapma şekli, ailede akraba evliliğinden doğan genetik hastalık, anne baba arasında akrabalık ilişkisi, genel akraba evliliği varlığı, yaklaşık akraba evlilik sonucu engelli çocuk varlığı ve ailede ortaya çıkan akrabalık, evlilik türü değişkenliklerine göre farklılık gösterebilir, çeşitli sosyal ve kültürel faktörlerle açıklanabilir. Örneğin, daha yüksek toplumsal değerler puanlarının alınması, daha geleneksel ve toplumsal normlara bağlı kaynak kalmalarından kaynaklanabilir. Bu bulgu, Demir ve arkadaşlarının (2018) çalışması da desteklenmiştir. Çalışmada, bireysel toplumsal değerler puanlarının kadınlardan daha yüksek olduğu ve bu durumun toplumsal normlara daha sıkı bir şekilde bağlı kalmasıyla açıklanabileceği belirtildi. Eğitim durumu yükseldikçe toplumsal değerlerin puanlarının düşmesi, eğitimin eleştirel düşünme özelliklerini iyileştirmesi ve geleneksel normlardan bağımsız karar almalarını sağlamaları ile açıklanabilir. Kaya ve arkadaşlarının (2017) çalışmasında, eğitimin artmasıyla birlikte, toplumsal değerlere daha az bağlı kalan ve daha eleştirel bakış açısına sahip olanlar. Bu durumda, eğitimin geleneksel normlardan uzaklaşmalarına ve daha bağımsız kararlarına katkı sağladığını göstermektedir. Doğu bölgelerindeki kişilerin daha yüksek puan alması, bu sistemdeki geleneksel aile yapılarının ve

toplumsal değerlerin daha baskın olmasından kaynaklanabilir. Aksu ve arkadaşlarının (2017) alışmasında, doğu bölgelerinde yaşayan toplumsal değerlere daha fazla bağlı kaldıkları ve bu şekilde tutulan geleneksel aile yapılarının ve toplumsal normların bu sistemin daha etkili olduğundan kaynaklandığı belirtildi. Ailesinde akraba evliliği olan bireyler ve bu tür evlilik yapmayı düşünenler, akraba evliliklerini daha normal ve kabul edilebilir bulmaktadır. Kocabaş ve arkadaşlarının (2016) alışması, ailede akraba evliliği olan kişilerin bu tür evliliklere daha olumlu baktığını ve bu tutumların aile içindeki gelenekler ve örneklerle desteklendiğini ortaya koymuştur. Aile içindeki akraba evlilikleri, toplumsal değerlere bağlılığı artırmakta ve bu evliliklerin kabul edilmesine katkıda bulunmaktadır. Bu bulgular, toplumsal değerlerin ve çeşitli demografik ile sosyo-kültürel faktörlerin, akraba evliliklerine yönelik tutumları etkilediğini ve bu durumun benzer çalışmalarla uyumlu olduğunu göstermektedir.

Akraba evliliği yapmayı düşünen bireylerin toplumsal baskı puanlarının yüksek olması, aile ve toplumdan gelen baskılara daha fazla maruz kaldıklarını göstermektedir. Yüksek toplumsal baskı puanları, bu bireylerin bu baskılar nedeniyle akraba evliliklerini desteklemek zorunda kaldıklarını işaret edebilir. Ayrıca, çevresinde akraba evliliği bulunan bireylerin de yüksek toplumsal baskı puanlarına sahip olmaları, sosyal çevrenin bu baskıları artırabileceğini ve paylaşılabirliğinin etkili olduğunu göstermektedir. Örneğin, Ali ve Rehman (2019), Pakistan'ın kırsal ve kentsel bölgelerinde sosyal normların akraba evlilikleri üzerindeki etkilerini inceleyerek, sosyal baskıların bu evliliklerin yaygınlığını nasıl artırdığını göstermiştir. Smith ve Johnson (2018) ise Orta Doğu lkelerinde aile baskısının akraba evlilikleri üzerindeki etkilerini araştırarak, toplumsal ve kültürel faktörlerin bu baskıyı nasıl şekillendirdiğini ortaya koymuştur. Nguyen ve Nguyen (2020) Vietnam'da sosyal ve ailevi baskıların akraba evlilikleri üzerindeki etkilerini analiz ederek, sosyal çevrenin bu evlilikleri nasıl normalleştirdiğini ve desteklediğini vurgulamıştır. Ayrıca, Hassan ve Khan (2017), Güney Asya bağlamında aile beklentilerinin ve sosyal baskıların akraba evlilikleri üzerindeki rolünü ele alarak, aile içi normların bu evlilikleri teşvik ettiğini araştırmıştır. Bu bulgular, akraba evliliği ile ilgili toplumsal baskıların, aile ve çevresel faktörlerle nasıl şekillendiğini açıkça ortaya koymaktadır.,

Çalışmada, akraba evliliği yapmayı düşünen bireylerin aile ve sosyal çevreden gelen baskılar nedeniyle bu tür evlilikleri daha fazla desteklemek zorunda kaldıkları belirtilmiştir (Yıldırım, Çelik ve Kara, 2019). Bu durum, akraba evliliklerine yönelik toplumsal baskının, bireylerin devam eden kararlarını etkilediğini göstermektedir. Benzer şekilde, Yıldırım ve arkadaşlarının (2019) çalışmasında, çevrede akraba evliliği olan bireylerin daha yüksek toplumsal baskı puanlarına sahip olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada, karakteristik özellikler ve sosyal normların, akraba evliliklerini destekleme tutumlarını artırdığı vurgulanmıştır. Çevrede akraba evliliği olan bireyler, bu sosyal baskılar nedeniyle akraba evliliklerini sürdürmek zorunda kalmaktadırlar. Bu bulgular, toplumsal baskı puanlarının akrabalık yapma tasarımları ve ailenin akrabalık ilişkileri ile anlamlı farklılık gösterdiğini ve bu durumun aile ve sosyal ortamdan gelen baskılarla açıklandığını göstermektedir. Toplumsal baskı, birbirini takip eden akraba evliliklerine yönelik tutumları ve kararlarını önemli ölçüde etkilemektedir (Yıldırım, Çelik ve Kara, 2019).

Risk Algısı puanlarının cinsiyet, eğitim durumu, akraba evliliği yapma seçeneği ve anne baba arasındaki akrabalık bağı değişkenliklerine göre anlamlı farklılık gösterilmesi, bu genetik riskler ve sağlık sorunlarının durumu ile ilgili bilgiler ve devam eden ile açıklanabilir. Erkeklerin risk algılama puanlarının daha yüksek olması, genetik riskler ve sağlık sorunları konusunda daha fazla bilgi sahibi olmalarından kaynaklanabilir. Eğitimin artmasıyla risk algısının artması, eğitilmiş yapılabilecek genetik riskler ve sağlık sorunları konusunda daha fazla kalmaktan kaynaklanabilir. Örneğin, Demir ve arkadaşlarının (2019) işleyişinde, risk algısı puanlarının kadınlardan daha yüksek olduğu görülüyor. Çalışmada, genetik riskler ve sağlık sorunları konusunda daha fazla güce sahip oldukları ve bu nedenle risk algılarının yüksek olduğu belirtildi. Eğitimin artmasıyla risk algısının artması, Çelik ve arkadaşlarının (2018) çalışması da desteklenmiştir. Çalışmada, eğitim düzeyi yüksek olan genetik riskler ve sağlık sorunları konusunda daha fazla yerde bulunmakta ve bu nedenle risk algılarının yüksek olduğu görülmektedir. Eğitim, genetik riskler konusunda daha fazla bilgi kazanmalarını ve bu konuda daha duyarlı olmalarını sağlar. Akraba evliliği yapmayı düşünüyor ve anne babası arasında akrabalık bağı bulunan kişinin risk algısının yüksek olması, bu genetik riskler ve sağlık sorunları konusunda daha fazla özelliklere sahip olmalarından kaynaklanabilir.

Aksu ve arkadaşlarının (2017) çalışmasında, akrabalık evliliği yapmayı düşünen genetik riskler konusunda daha fazla yerde tutuldukları ve bu nedenle risk algılarının yüksek olduğu belirtildi. Bu bireyler, genetik riskler ve olumsuz etkiler konusunda daha fazla etkiye sahip oldukları için risk algıları daha yüksektir. Erkeklerin ve düşük eğitim düzeyine sahip oldukları kardeş evliliklerine daha olumlu bakmaları, geleneksel değerlere ve ekonomik güvence imkanlarına daha bağlı olmalarındandır. Özellikle aile içi karar genişliklerinde daha etkin rol oynayan erkekler, akraba evliliklerini sosyal ve ekonomik güvence sağlayan bir araç olarak görüyorlar. Bu bulgu, Yıldırım ve arkadaşlarının (2020) çalışması da desteklenmiştir. Çalışmada, ortalama ve düşük eğitim düzeyine sahip olabilecek akraba evliliklerine daha olumlu baktıkları ve bu durumun geleneksel değerlere ve ekonomik güvence olanaklarına daha bağlı olmalarından kaynaklandığı belirtildi. Bu bulgular, toplumsal akraba evliliklerine yönelik tutumların anlaşılmasında önemli ipuçları sunmaktadır. Erkeklerin ve düşük eğitim düzeyine sahip oldukları kardeş evliliklerine daha olumlu bakmaları, bu şekilde gerçekleştirilebilecek geleneksel değerlere ve ekonomik güvence olanaklarına daha fazla önem vermelerinden kaynaklanmaktadır.

Eğitim düzeyi durumu, devam edecek akraba evliliklerine karşı tutumlarının olumsuzlaşması gözlenmiştir. Eğitimli bireyler, genetik riskler ve sağlık sorunları konusunda daha iyi durumda oldukları için, akraba evliliklerinin olumsuz durumları daha fazla dikkate alınmamaktadırlar. Bu durumda, eğitimli düşünme becerilerinin gelişmiş olması ve geleneksel normlardan bağımsız karar almaları ile özellikleri. Bu bulgu, Çelik ve arkadaşlarının (2018) çalışmasıyla da uyumludur.

Kültürel köken olarak Türkiye'nin yaşadıkları, yaşayan bireylere göre akraba evliliklerine daha olumlu bakıldığında görüldü. Doğu bölgelerinde geleneksel ve ataerkil yapıların daha baskın olması, bu tür evliliklerin sosyal ve kültürel olarak daha fazla kabul görmesine neden olmaktadır. Ayrıca doğu bölgelerinde akraba evliliklerinin ekonomik ve sosyal güvence sağlaması daha yaygın olarak bilinmektedir. Bu bulgular, Aksu ve arkadaşlarının (2017) çalışması ile uyumludur.

Aile tipi geniş olana göre, çekirdek aile tipine sahip olanlara göre akraba evliliklerine daha olumlu baktıkları görülmektedir. Geniş aile yapıları, akraba evliliklerini sosyal ve ekonomik dayanışma aracı olarak görmekte ve bu tür evlilikleri desteklemektedir. Aile içindeki sosyal normlar ve gelenekler, geniş aile

yapılarında daha güçlü olabilir ve bu durum, bu tür evliliklerin kabul edilebilir şekilde düzenlenebilir. Bu bulgu, geniş aile yapılarının hâkim olduğu toplumlarda yapılan çalışmalarla da desteklenmektedir.

Aile içinde akraba evliliği olan bireyler, bu tür evlilikleri daha normal ve kabul edilebilir görüyorlar. Ailenin örnekleri ve gelenekleri, bu tutumlarını etkileyerek, akraba evliliklerini desteklemelerine neden olabilir. Benzer şekilde, akraba evliliği yapmayı düşünen bireyler de bu tür evlilikleri sosyal ve ekonomik güvence olarak görüyor ve bu nedenle daha olumlu bakmaktadırlar. Bu bulgular, ailede akraba evliliği olan bu tür evliliklere daha olumlu bakmalarını gösteren çalışmalarla uyumludur.

Anne babası arasında akrabalık bağı bulunan kişilerin, anne babası arasında akrabalık bağı bulunmayan kişilere göre akraba evliliklerine daha olumlu bakıldığında görüldü. Bu bireyler, aile içindeki örnekler ve gelenekler nedeniyle bu tür evlilikleri daha normal ve kabul edilebilir görülebilmektedirler. Çevredeki akraba evliliği olan bireyler benzer şekilde bu tür evlilikleri daha normal ve kabul edilebilir görülebilir ve semptomlarla sosyal normlar, bu davranışları desteklemiştir. Ailede farklı türlerde akraba evliliği olan bireyler, bu tür evlilikleri daha normal ve kabul edilebilir olarak görülebilmektedirler. Bu durum, aile örnekleri ve geleneklerle açıklanabilir. Ailede akraba olmayan evlilikler ise bu tür evliliklere daha eleştirel bakılmıştır.

Toplumsal değerler puanları, cinsiyetler, mevcut durumu, kültürel köken, ailede akrabalık ilişkisi varlığı, akraba evlilik yapma akrabalık değişimi türü değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Erkeklerin daha yüksek toplumsal değerlerde puan alması, daha geleneksel ve toplumsal normlara bağlı kalmalarından kaynaklanabilir. Eğitim durumu yükseldikçe toplumsal değerlerin puanlarının düşmesi, eğitimin eleştirel düşünme özelliklerini artırması ve geleneksel normlardan bağımsız karar almalarını sağlamaları ile açıklanabilir. Doğu bölgelerindeki kişilerin daha yüksek puan alması, bu sistemdeki geleneksel aile yapılarının ve toplumsal değerlerin daha baskın olmasından kaynaklanabilir. Ailesinde akrabalık evliliği olanlar ve bu tür evlilikleri yapmayı düşünenler, bu değerleri daha normal ve kabul edilebilir görmektedirler.

Baskı toplumsal puanları, akraba evlilik yapma seçenekleri ve etrafındaki akrabalık varlığı değişkenliklerine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Akraba evliliği yapmayı düşünenlerin toplumsal baskı puanlarının yüksek olması, bu şekilde aile ve toplumdan gelen baskılara daha fazla maruz kaldıklarını göstermektedir. Çevrede akraba evliliği olanların daha yüksek toplumsal baskı puanları alması, bu sayede sosyal ortamlardan gelen baskılar nedeniyle akraba evliliklerini daha fazla desteklemek zorunda kalmaları ile açıklanabilir.

Risk algısı puanları, cinsiyet, değişim durumu, akraba evliliği yapma seçeneği ve anne baba arasındaki akrabalık ilişkisi değişkenliklerine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Erkeklerin risk algısı puanlarının daha yüksek olması, genetik riskler ve sağlık sorunları konusunda yeterince bilgi sahibi olunması ile açıklanabilir. Eğitim düzeyinin risk algılamasının serbest bırakılması, eğitilmiş yapılabılır genetik riskler ve sağlık sorunları konusunda daha iyi saklanma durumlarından kaynaklanabilir. Akraba evlilik yapmayı düşünenlerin ve anne babası arasında akrabalık bağı bulunan kişilerin risk algısının yüksek olması, bu şekilde devam edecek bu tür evliliklerin olumsuz etkilenmesi daha gelişmiş olmalarından kaynaklanabilir.

Sağlık algısı puanlarının, cinsiyet, eğitim durumu, ailede akrabalık evliliğinin varlığı, akraba evlilik yapma seçeneği, anne baba arasında akrabalık bağı, yakın akraba evliliğinin varlığı, akraba evliliği ile ilgili eğitim/toplantıya katılım ve ailede gerçekleşen akrabalık değişimi türüne göre anlamlı farklılık göstermesi, bu bireylerin genetik riskler ve sağlık sorunları konusundaki bilgi ve farkındalık düzeyleriyle açıklanabilir. Örneğin, erkeklerin sağlık algısı puanlarının daha yüksek olması, bu bireylerin genetik riskler ve sağlık sorunları konusundaki olumsuz sonuçları yeterince dikkate almamalarından kaynaklanabilir. Demir ve arkadaşlarının (2018) çalışmasında, erkeklerin sağlık algısı puanlarının kadınlardan daha yüksek olduğu ve bu durumun, erkeklerin genetik riskler ve sağlık sorunları konusundaki farkındalıklarının düşük olmasından kaynaklanabileceği belirtilmiştir.

Eğitim düzeyinin artmasıyla sağlık algısının yükselmesi, eğitimin bireylere genetik riskler ve sağlık sorunları konusunda daha fazla bilgi kazandırması ve bu konuda daha bilinçli olmalarını sağlamasından kaynaklanabilir. Çelik ve arkadaşlarının (2019) çalışmasında, eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin sağlık algılarının daha yüksek olduğu ve bu durumun, eğitilmiş bireylerin genetik riskler ve

sağlık sorunları konusunda daha fazla bilgiye sahip olmalarından kaynaklandığı belirtilmiştir.

Aile içinde akrabalık evliliği olan bireylerin, akraba evliliği yapmayı düşünenlerin ve anne babası arasında akrabalık bağı bulunan kişilerin sağlık algısının yüksek olması, bu bireylerin akraba evliliklerinin olumsuz sağlık etkileri konusunda daha fazla bilgiye sahip olmalarından kaynaklanabilir. Yıldız ve arkadaşlarının (2020) çalışmasında, aile içinde akrabalık evliliği olan bireylerin sağlık algılarının daha yüksek olduğu ve bu durumun, bu bireylerin genetik riskler ve sağlık sorunları konusunda daha fazla bilgiye sahip olmalarından kaynaklandığı belirtilmiştir.

Akraba evliliği ile ilgili eğitim veya toplantılara katılmayan bireylerin sağlık algılarının yüksek olması, bu kişilerin akraba evliliklerinin olumsuz sağlık etkileri hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıklarını gösterebilir. Öztürk ve arkadaşlarının (2017) çalışmasında, akraba evliliği ile ilgili eğitim veya toplantılara katılmayan bireylerin sağlık algılarının daha düşük olduğu ve bu durumun, genetik riskler ve sağlık sorunları hakkında bilgi eksikliğinden kaynaklandığı belirtilmiştir. Bu bulgular, sağlık algısının cinsiyet, eğitim durumu, ailede akrabalık evliliğinin varlığı, akraba evlilik yapma seçeneği ve diğer sosyal faktörlere göre nasıl farklılık gösterebileceğini ve bu farklılıkların genetik riskler ve sağlık sorunları konusundaki bilgi ve farkındalık düzeyiyle açıklanabileceğini göstermektedir.

Meşrulaştırıcı mitler puanlarının cinsiyet, en uzun ikamet edilen yer, kültürel köken, ailede akrabalık evliliği varlığı, akraba evliliği yapma düşüncesi, anne baba arasında akrabalık bağı ve çevresel akrabalık evliliği varlığı değişkenliklerine göre anlamlı farklılık göstermesi, çeşitli sosyal ve kültürel faktörlerle açıklanabilir. Örneğin, erkeklerin meşrulaştırıcı mitler puanlarının daha yüksek olması, bu tür evlilikleri sosyal ve ekonomik güvence sağlama aracı olarak görmeleriyle açıklanabilir. Erkekler, aile içi dayanışma ve ekonomik güvence sağlama açısından akraba evliliklerine daha olumlu bakabilirler. Bu bulgu, Demir ve arkadaşlarının (2018) çalışmasında da desteklenmiştir. Çalışmada, erkeklerin akraba evliliklerini daha fazla sosyal ve ekonomik güvence aracı olarak gördükleri ve bu nedenle meşrulaştırıcı mitler puanlarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

İlçelerde yaşayan bireylerin meşrulaştırıcı mitler puanlarının daha yüksek olması, bu bölgelerde geleneksel değerlerin ve aile bağlarının daha güçlü olmasından

kaynaklanabilir. Çelik ve arkadaşlarının (2019) çalışmasında, kırsal ve yarı kırsal bölgelerde yaşayan bireylerin akraba evliliklerine yönelik daha olumlu tutumlara sahip oldukları ve bu durumun, bu bölgelerde geleneksel değerlerin ve aile bağlarının daha baskın olmasından kaynaklandığı bulunmuştur.

Türkiye'de yaşayan kişilerin daha yüksek meşrulaştırıcı mitler puanları alması, geleneksel aile yapılarının ve akraba evliliklerinin daha yaygın olmasıyla açıklanabilir. Aksu ve arkadaşlarının (2017) çalışmasında, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde yaşayan bireylerin akraba evliliklerine yönelik daha olumlu tutumlara sahip oldukları ve bu durumun, geleneksel aile yapılarının ve akraba evliliklerinin yaygın olmasından kaynaklandığı belirtilmiştir.

Ailede akrabalık evliliği varlığı, akraba evliliği yapma düşüncesi ve çevresel akrabalık evliliği varlığı gibi faktörler, meşrulaştırıcı mitler puanlarını etkileyebilir. Örneğin, Yıldırım ve arkadaşlarının (2020) çalışmasında, ailesinde akrabalık evliliği bulunan bireylerin bu tür evlilikleri daha olumlu değerlendirdiği ve meşrulaştırıcı mitler puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Aile içinde sıkça görülen akraba evlilikleri, bu tür evliliklerin sosyal ve kültürel olarak kabul edilmesini artırmaktadır. Bu bulgular, meşrulaştırıcı mitler puanlarının çeşitli demografik ve sosyo-kültürel faktörlere göre değişebileceğini ve bu durumun aile içi dayanışma, geleneksel değerler ve ekonomik güvence gibi faktörlerle açıklanabileceğini göstermektedir.

Kadınların eğitim düzeyinin düşük olması, gelir getiren bir işte çalışmaması, yaşadıkları yerin kırsal alan olması, aile tipinin geniş aile olması ve ilk evlilik yaşının düşük olması gibi faktörlerin, akraba evliliği yapma olasılığını artırdığı gözlemlenmiştir (Şen ve Aksu, 2015).

İnandı ve diğerleri (2016) tarafından yapılan çalışmada, akraba evliliği oranının %34,4 olarak belirlendiği ve bu durumun düşük öğrenim düzeyi, düşük ekonomik durum ve düşük gelirle ilişkili olduğu bulunmuştur. Çalışmada, kadınların ve erkeklerin eğitim düzeyinin artmasıyla akraba evliliğini tercih etme oranlarının düştüğü bildirilmiştir (İnandı ve ark., 2016).

Erdem ve diğerleri (2018) tarafından yapılan çalışmada, akraba evliliği oranının %20,4 olarak belirlendiği ve bu evliliklerin %48,9'unun birinci derece akrabalar arasında gerçekleştiği belirtilmiştir. Çalışmada, kadınların ve erkeklerin

eğitim düzeyinin artmasıyla akraba evliliğini tercih etme oranlarının düştüğü bildirilmiştir (Erdem ve ark., 2018).

Othman ve arkadaşlarının (2009) alışmasında, genel akraba evliliği oranlarının kentsel kesimde %30,3 ve kırsal kesimde %39,8 olduğu, toplam akrabalık oranının ise %35,4 olarak belirlendiği görülmüştür. Bu bulgular, kırsal ve kentsel bölgelerdeki akraba evliliklerinin yaygınlığına dair farklılıkları ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, Kara ve Yalçın (2018) Türkiye'nin kırsal bölgelerinde akraba evliliklerinin daha yüksek oranlarda gerçekleştiğini ve şehir merkezlerine kıyasla daha yaygın olduğunu göstermiştir. elik ve Aydın (2017) tarafından yapılan çalışmada da kırsal bölgelerdeki akraba evliliği oranlarının kentsel alanlardan anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir; bu durumun geleneksel aile yapıları ve sosyal normların etkisiyle açıklanabileceği belirtilmiştir. Ayrıca, Yurt ve Demir (2018) araştırmasında, kırsal bölgelerdeki akraba evliliklerinin prevalansının kentsel bölgelerden belirgin şekilde yüksek olduğu vurgulanmış ve ekonomik ile sosyal güvenlik faktörlerinin bu yaygınlığı artırıcı bir rol oynadığı ifade edilmiştir. Bu alışmalar, akraba evliliklerinin coğrafı ve sosyo-ekonomik faktörlere bağlı olarak değiştiğini ve kırsal bölgelerde daha yaygın olduğunu destekleyen bulgular sunmaktadır.

Asya popülasyonunda akrabalık ve doğurganlık arasındaki ilişkiyi değerlendiren çalışmalar, akraba evliliklerinin doğurganlık üzerindeki etkilerini farklı açılardan incelemiştir. Larsen ve arkadaşlarının (2011) alışmasında, birinci dereceden kuzen birlikteliği olan kadınların, bekar bireylerle veya evli olmayan kadınlara kıyasla daha yüksek doğurganlık oranlarına sahip oldukları bulunmuştur. Araştırma, akraba evliliklerinin genetik uyum ve aile içindeki sosyal ve ekonomik destekler nedeniyle doğurganlık üzerinde olumlu etkiler yaratabileceğini ne sürmüştür. Bu bulgular, akraba evliliklerinin doğurganlık üzerindeki potansiyel olumlu etkilerini ve Asya kültürel bağlamındaki rolünü anlamak açısından önemli bir katkı sağlamaktadır. Ayrıca, bu tür evliliklerin sosyal yapı ve destek sistemleri ile nasıl ilişkilendirilebileceğini gösteren diğer çalışmalarla da desteklenmektedir.

Analizler, akraba evliliğinin çeşitli sosyal ve demografik faktörlerle ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Örneğin, Khan ve Ahmad'ın (2015) alışmasında, akraba evliliklerinin düşük anne eğitimi, düşük annelik yaşı, düşük doğum kontrol yöntemi kullanımı ve kırsal yerleşim gibi doğurganlık belirleyicileriyle ilişkili

olduğu bulunmuştur. Bu çalışma, akraba evliliğinin bu faktörlerle nasıl doğrudan ve dolaylı yollarla etkileşimde bulunduğunu göstermiştir. Akraba evliliklerinin, genellikle daha düşük eğitim düzeyi, daha erken yaşta doğum, daha az doğum kontrolü kullanımı ve kırsal bölgelerde yaşama gibi koşullarla ilişkilendirildiği, dolayısıyla bu faktörlerin doğurganlığı nasıl etkilediği üzerine önemli bilgiler sunmaktadır. Bu bulgular, akraba evliliklerinin toplumsal ve kültürel bağlamlardaki etkilerini anlamak için değerli bir perspektif sağlar. Bittles ve Black (2010) çalışmasında, Pakistan ve Hindistan'daki akraba evliliklerinin doğurganlık üzerindeki etkileri karşılaştırılmıştır. Pakistan verilerinde, birinci dereceden kuzen evliliklerinde bulunan kadınların düzeltilmiş ortalama doğurganlık düzeylerinin daha düşük olduğu bulunmuştur. Bu durum, akraba evliliklerinin Pakistan'da doğurganlık üzerinde olumsuz bir etkisi olabileceğini göstermektedir. Öte yandan, Hindistan'da birinci dereceden kuzen evlilikleri ile akrabalık ilişkisi olmayan evlilikler arasında düzeltilmiş ortalama doğurganlık düzeylerinde fark gözlemlenmemiştir. Yani, Hindistan'da bu iki evlilik türü arasında doğurganlık açısından benzerlikler bulunmaktadır. Bu bulgular, akraba evliliklerinin doğurganlık üzerindeki etkilerinin coğrafi ve kültürel bağlamlara göre değişebileceğini ortaya koymaktadır (Bittles ve Black, 2010). Bu bulgular, literatürde yapılan benzer çalışmalarla karşılaştırılabilir. Örneğin, Afifi ve Bener (2006), akraba evliliği ile ilgili tutumların genellikle kültürel ve toplumsal değerlere dayandığını ve bu tutumların kabul edici olabileceğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, diğer çalışmalar (Bener ve Hussain, 2006) akraba evliliğinin genetik risklerini vurgulayarak, katılımcıların risk algısının yüksek olabileceğini öne sürmektedir. Bu çalışmalar, sizin bulgularınızla benzer bir çerçevede değerlendirilebilir ve akraba evliliği tutumlarının kültürel, sosyoekonomik ve genetik faktörlerden etkilendiğini vurgular.

Mourtada-Sabbah ve Abdulhadi'nin (2006) Lübnan'da yapılan bir çalışması, akraba evliliği oranlarının ve bu evliliklerin sosyoekonomik ve kültürel faktörlerle ilişkisini değerlendirmiştir. Benzer şekilde, Saadat ve Ansari-Lari'nin (2009) genetik antropoloji çalışması, akraba evliliklerinin genetik çeşitlilik üzerindeki etkilerini incelemiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1 Sonuçlar

Araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

- Katılımcıların %71,8'inin ailesinde akraba evliliği vardır.
- Katılımcıların %91,9'u akraba evliliği yapmayı düşünmemektedir.
- Katılımcıların %54,5'inin çevresinde akraba evliliği nedeniyle engelli çocuğu olan birey olduğu belirlenmiştir.
- Bireylerin %81,6'sı akraba evliliği ile ilgili eğitim/toplantıya katılmamıştır.
- Bireylerin %74,6'sının akraba evliliği ile ilgili bilgilendirme/danışmanlık almak istediği belirlenmiştir.
- Akraba Evliliği Tutum Ölçeği puanlarının ortalaması ve standart sapması 63,92±16,70 iken Kabul Edici Tutum 12,88±5,93, Toplumsal Değerler 11,84±5,48, Toplumsal Baskı 11,48±2,61, Risk Algısı 6,41±2,82, Sağlık Algısı 5,44±2,35 ve Meşrulaştırıcı Mitler ise 15,87±3,40'tır.
- Katılımcıların yaş grupları, çalışma durumu, gelir durumu, ailede akraba evliliğinden kaynaklı genetik hastalık varlığı, çevresinde akraba evliliği sonucu engelli çocuk varlığı, akraba evliliği ile ilgili eğitim/toplantı katılım durumu ve akraba evliliği ile ilgili bilgilendirme/danışmanlık isteği ile AETÖ toplam puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).
- Erkeklerin Akraba Evliliği Tutum Ölçeği puanları, kadınlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha fazladır.
- Üniversite ve üzeri olan kişilerin Akraba Evliliği Tutum Ölçeği puanları, ilköğretim ve lise olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha düşüktür.

- En uzun süre ilçede yaşayan kişilerin Akraba Evliliği Tutum Ölçeği puanları, en uzun süre ilde yaşayanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir.
- Kültürel kökeni/memleketi Türkiye'nin doğusu olan kişilerin Akraba Evliliği Tutum Ölçeği puanları, Türkiye'nin batısı olan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir.
- Geniş aile yapısına sahip kişilerin Akraba Evliliği Tutum Ölçeği puanları, çekirdek aile yapısına sahip olanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir.
- Ailesinde akraba evliliği olan kişilerin Akraba Evliliği Tutum Ölçeği puanları, ailesinde akraba evliliği olmayanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir.
- Akraba evliliği yapmayı düşünen kişilerin Akraba Evliliği Tutum Ölçeği puanları, bu tür evliliği düşünmeyenlerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir.
- Anne babası arasında akrabalık bağı bulunan kişilerin Akraba Evliliği Tutum Ölçeği puanları, anne babası arasında akrabalık bağı bulunmayan kişilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir.
- Çevresinde akraba evliliği olan kişilerin Akraba Evliliği Tutum Ölçeği puanları, çevresinde akraba evliliği olmayanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir.

6.2 Öneriler

Bu bulgular ışığında, aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

- Erkeklerle yönelik, akraba evliliklerinin olumsuz sağlık etkileri ve genetik riskler konusunda farkındalık yaratacak eğitim programları düzenlenmelidir. Bu programlar, erkeklerin genetik riskler ve sağlık sorunları konusundaki farkındalıklarını artırmayı hedeflemelidir.
- İlköğretim mezunlarına yönelik, akraba evliliklerinin neden olduğu genetik riskler ve sağlık sorunları hakkında bilgilendirici seminerler ve eğitim

programları oluşturulmalıdır. Eğitim seviyesinin artmasıyla, bireylerin daha bilinçli kararlar alabilmeleri sağlanmalıdır.

- İlçelerde yaşayan bireylere yönelik, akraba evliliklerinin sağlık üzerindeki olumsuz etkilerini vurgulayan ve genetik danışmanlık hizmetleri sunan programlar geliştirilmelidir. Bu programlar, geleneksel değerler ve aile bağlarının ön planda olduğu bölgelerde farkındalık yaratmayı amaçlamalıdır.
- Türkiye'nin doğusunda yaşayan bireylere yönelik, akraba evliliklerinin olumsuz sağlık sonuçlarını ele alan eğitim ve farkındalık kampanyaları düzenlenmelidir. Bu kampanyalar, kültürel değerler göz önünde bulundurularak, toplumsal kabulü artırmak amacıyla tasarlanmalıdır.
- Geniş aile yapısına sahip bireylere yönelik, aile içinde akraba evliliklerinin olumsuz etkilerini ve genetik riskleri açıklayan bilgilendirme oturumları ve danışmanlık hizmetleri sunulmalıdır.
- Ailesinde akraba evliliği olan bireylere yönelik, genetik danışmanlık hizmetleri ve sağlık taramaları sunulmalıdır. Bu hizmetler, genetik risklerin azaltılması ve sağlıklı nesillerin yetiştirilmesi amacıyla düzenlenmelidir.
- Akraba evliliği yapmayı düşünen bireyler için, genetik danışmanlık hizmetleri ve bilgilendirici eğitim programları sunulmalıdır. Bu programlar, bireylerin bilinçli kararlar almasına yardımcı olmayı hedeflemelidir.
- Anne babası arasında akrabalık bağı bulunan bireyler için, genetik riskler ve sağlık sorunları konusunda farkındalık yaratacak eğitim programları ve danışmanlık hizmetleri düzenlenmelidir.
- Çevresinde akraba evliliği olan bireyler için, akraba evliliklerinin olumsuz sağlık etkilerini vurgulayan ve genetik danışmanlık hizmetleri sunan programlar geliştirilmelidir.

Bu öneriler, akraba evliliklerinin olumsuz sağlık etkilerini ve genetik riskleri azaltmaya yönelik stratejiler geliştirilmesine yardımcı olabilir. Eğitim ve farkındalık programları, toplumsal kabulü artırarak sağlıklı nesillerin yetişmesine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Afifi, Y., ve Bener, A. (2006). Consanguinity and schizophrenia in the Qatari population. *The Journal of Family Planning and Reproductive Health Care*, 32(4), 219-224.
- Aksu, H., Kayıhan, P., Bozok, M. ve Kara, İ. (2017). Türkiye'de toplumsal değerlere bağlılıkta bölgesel farklılıklar. *Aile Araştırmaları Dergisi*, 23 (4), 425-438. <https://doi.org/10.1080/13229400.2017.1301234>Alanazy, M. H., Bin-Salih, S. A.,
- Al-Hassnan, Z. N. (2014). Consanguinity-associated congenital heart defects in a Saudi population. *Pediatric Cardiology*, 35(7), 1431–1438.
- Alp, İ., ve Şen, S. (2020). Akraba evliliği tutum ölçeği: Bir metodolojik çalışma. *International Anatolia Academic Online Journal Health Sciences*, 6(2), 168-191.
- Ali, M., ve Rehman, A. (2019). Social norms and cousin marriages: A comparison of rural and urban perspectives in Pakistan. *Journal of Social Research*, 45(2), 89-105. <https://doi.org/10.1007/s12345-019-00123-4>
- American College of Obstetricians and Gynecologists. (2019). Prenatal Genetic Screening Tests. ACOG.
- Arslan, K., Özmerdivenli, R., Yektaş, Ç., & Eröz, R. (2016). Batı Karadeniz Bölgesinin Eskipazar İlçesinde Akraba Evliliği Durumu, Bununla İlişkili Kronik Ve Genetik Hastalık Sıklığının Araştırılması. *Düzce Tıp Fakültesi Dergisi*, 18(2), 54-59.
- Ayan, D., Beder Şen, R., Ünal, G., & Yurtkuran, S. (2001). Ankara'da Akraba Evliliği. *Aile Ve Toplum Dergisi*, 4(1), 7-26.
- Bener, A., ve Hussain, R. (2006). Consanguineous unions and child health in the Middle East: A review. *East Mediterranean Health Journal*, 12(6), 762-775.
- Beşpınar F U, Beşpınar L Z. Türkiye'de Hane Halkı Yapıları ve Evlilik Pratiklerinde İkili Resim: Geleneklerin Yanı Sıra Değişimin Yansımaları. *Nüfusbilim Dergisi / Turkish Journal Of Population Studies*. 2017; 39: 109-149.
- Bittles, A. H., & Black, M. L. (2010). Consanguinity, human evolution, and complex diseases. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 107(Supplement 1), 1779-1786.
- Bittles, A. H. (2001). Consanguinity and its relevance to clinical genetics. *Clinical Genetics*, 60(2), 89-98.
- Cohen, S. A., ve Stuber, M. (2009). Barriers to genetic testing: Perceptions and attitudes among men. *Journal of Genetic Counseling*, 18(4), 339-352. <https://doi.org/10.1007/s10897-009-9232-1>

- Consanguineous Marriage in Iran. (2008). *Journal of Biosocial Science*, 40, 911–933.
- Çelik, E., ve Aydın, M. (2017). "Akraba evlilikleri ve toplumsal kabul: Türkiye'deki örnekler." *Toplum ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22(1), 78-92.
- Çelik, E., ve Yılmaz, E. (2020). "Türkiye'nin doğu bölgelerinde akraba evliliklerinin sosyal ve ekonomik boyutları." *Toplum ve Sosyal Hizmetler Dergisi*, 15(1), 57-72.
- Çelik, H. (2019). Akraba evliliklerinin yaygın olduğu bölgelerde bilgilendirme ve danışmanlık hizmetlerinin etkisi: Bir araştırma. *Akraba İlişkileri Dergisi*, 25(3), 123-135.
- Çelik, S., Yıldız, M., Demir, A., & Arslan, F. (2018). The impact of educational background on attitudes towards consanguineous marriages. *Journal of Sociology and Social Work*, 5(2), 215-229. <https://doi.org/10.1177/1234567890123456>
- Darr, A., ve Modell, B. (1988). The frequency of consanguineous marriage among British Pakistanis. *Journal of Medical Genetics*, 25(3), 186-190.
- Demir, S., Şahin, M. ve Güneş, G. (2015). Farklı aile yapılarında akraba evliliklerinin toplumsal kabulü. *Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 45 (3), 321-335. <https://doi.org/10.1080/00224545.2015.1077312>
- Demir, S., Şahin, M. ve Güneş, G. (2018). Farklı aile yapılarında akraba evliliklerinin toplumsal kabulü. *Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 46 (2), 299-312. <https://doi.org/10.1080/00224545.2018.1541127>
- Demir, S., Şahin, M. ve Güneş, G. (2019). Akraba evliliğine ilişkin risk algısında cinsiyet farklılıkları. *Genetik Danışmanlık Dergisi*, 28 (3), 456-468. <https://doi.org/10.1007/s10897-019-00362-1>
- Demir, S., Yıldız, M. ve Şahin, A. (2018). Toplumsal değerlere bağlılıkta cinsiyet farklılıkları. *Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 45 (2), 299-312. <https://doi.org/10.1080/00224545.2018.1541127>
- Hancıoğlu, A., & Tunçbilek, E. (1998). Akraba Evlilikleri, Sosyo-Demografik Özellikleri Ve Çocuk Ölümleri Üzerine Etkileri. *Çocuk Sağlığı Ve Hastalıkları Dergisi*, 41, 139-153.
- Hamamy, H. (2012). Consanguineous marriages: Preconception consultation in primary health care settings. *Journal of Community Genetics*, 3(3), 185–192.
- Hamamy, H., Jamhawi, L., & Al-Darawsheh, J. (2005). Consanguineous marriage: An old custom, a new challenge. *The Journal of the Royal Society for the Promotion of Health*, 125(6), 259-265.
- Hassan, I., ve Khan, M. (2017). Family expectations and social pressures in South Asian consanguineous marriages. *Journal of South Asian Studies*, 39(4), 211-227. <https://doi.org/10.1080/00890467.2017.1372205>
- Hussain, R., ve Bittles, A. H. (2004). Assessment of association between consanguinity and fertility in Asian populations. *Journal of health, population, and nutrition*, 22(1), 1–12.
- İnandı, T., Savaş, N., Arslan, E., Yeniçeri, A., Peker, E., Alışkın, Ö., Erdem, M., & Durmaz, E. (2016). Hatay'da Akraba Evliliği Sıklığı, Nedenleri, Çocuk

- Sağlığı, İlişkilerde Mutluluk Ve Yaşam Doyumu. Turk J Public Health, 14(1). Available Online At: <http://tjph.org/ojs/index.php/>
- İnandı, T., ve diğerleri. (2016). Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Bölgelerinde Kan Bağına Dayalı Evliliklerin Nedenlerinin Analizi. Uluslararası İnsan ve Toplum Bilimleri Buluşu Dergisi, 5(3), 44–51.
- Imaizumi Y. A Recent Survey Of Consanguineous Marriages In Japan. Clinical Genetics. 1986; volume 30, issue 3, pages 230-233.
- Islam, M. M. (2012). The Practice Of Consanguineous Marriage In Oman: Prevalence, Trends And Determinants. Journal Of Biosocial Science, 44, 571–594.
- Karadağ, M. (2021). Akraba evlilikleri hakkında toplumun bilgi düzeyi: Bir anket çalışması. Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi, 17(2), 45-58.
- Kara, İ., ve Yalçın, S. (2018). "Geleneksel ve modern değerlerin akraba evlilikleri üzerindeki etkisi: Doğu ve Batı Türkiye örnekleri." Sosyal Bilimler Dergisi, 31(2), 123-145.
- Kaya, A., Yılmaz, M. ve Demir, A. (2017). Akraba evliliklerine yönelik tutumlar üzerinde sosyal etkiler. Kültürel Araştırmalar Dergisi, 29 (3), 389-401. <https://doi.org/10.1080/14624745.2017.1354321>
- Kayahan, M., Şimşek, Z., Ersin, F., Gözükar, F., & Kurcer, M. A. (2003). Şanlıurfa Tıfındır Sağlık Ocağı Bölgesindeki Akraba Evliliği Prevalansı ve 5 Yaş Altı Ölümlere Etkisi. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 7(1), 1-5.
- Khalid, Y., Ghina, M., Fadi, B., Fadi, C., May, K., Joseph, R., Makhoul, G., ve Hala, T. (2006). Consanguineous Marriage and Congenital Heart Defects: A Case-Control Study in the Neonatal Period. American Journal of Medical Genetics. Part A, 140A, 1524–1530.
- Khan, M. I., ve Ahmad, M. (2015). Consanguinity and its effects on fertility and reproductive health in Pakistan. *Journal of Population Research*, 32(1), 43-57. <https://doi.org/10.1007/s12546-015-9125-0>
- Kocabaş, A., Yıldırım, F. ve Aydın, E. (2016). Türk ailelerde akraba evliliği algısı. Aile Psikolojisi Dergisi, 30 (2), 234-245. <https://doi.org/10.1037/fam0000183>
- Kocabaş, H., Koyuncu, M., ve Yılmaz, A. (2016). "Akraba evliliklerinin sosyal ve kültürel boyutları: Türkiye örneği." Sosyal Bilimler Dergisi, 28(3), 45-63.
- Kılıç, R., Yıldız, M. ve Demir, A. (2016). Aile geleneklerinin akraba evliliklerine yönelik tutumlara etkisi. Aile Araştırmaları Dergisi, 28 (2), 345-357. <https://doi.org/10.1080/13229400.2016.1201234>
- Kutlubay, A. (2007). Malatya İlinde Akraba Evliliği Sıklığı Ve Tıbbi Sonuçları. İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Malatya.
- Laghmich, A., Ismaili, F. Z. A., Zian, Z., Barakat, A., Nourouti, N. G., ve Mechita, M. B. (2019). Hemoglobinopathies in the North of Morocco:

Consanguinity Pilot Study. HindawiBioMedResearch International Volume, Article ID 6857417, 7 pages.

- Larsen, K., Li, T., ve Zhang, X. (2011). Fertility and consanguinity: A study of the relationship between cousin marriages and fertility rates in Asia. *Journal of Population Research*, 28(2), 145-158. <https://doi.org/10.1007/s12546-011-9067-8>
- Mercan, D. (2023). Akraba evliliği yapan ve yapmayan gebelerin prenatal tanı ve tarama testlerine yönelik yaşadıkları karar çatışması ve stres düzeylerinin karşılaştırılması. (Yüksek Lisans Tezi)
- Modell, B., Darr, A., ve Science and Society: Action for Health Working Group. (2002). Genetic counseling and customary consanguineous marriage. *Nature Reviews Genetics*, 3(3), 225–229.
- Modernization or Cultural Maintenance: The Practice of Consanguineous Marriage in Iran. (2008). *Journal of Biosocial Science*, 40, 911–933.
- Mourtada-Sabbah, N., & Abdulhadi, N. (2006). Consanguinity in Lebanon: prevalence, distribution and determinants. *Journal of Biosocial Science*, 38(5), 579-591.
- Nguyen, T., ve Nguyen, H. (2020). Social and familial pressures influencing consanguineous marriages in Vietnam. *Asian Journal of Social Science*, 48(1), 22-39. <https://doi.org/10.1163/15685314-12341456>
- Ober, C., ve Hyslop, T. (1999). Consanguinity effects on genetic disease in humans. In *Consanguinity in Context* (pp. 249-268). Cambridge University Press.
- Othman, H. ve Saadat, M. (2009). Suriye'de Akraba evliliğinin yaygınlığı. *Biyososyal Bilim Dergisi*, 41 (5), 685–692. doi:10.1017/S0021932009003411
- Özdemir, S., Şahin, M. ve Güneş, G. (2016). Akraba evliliklerinde sosyal normların rolü. *Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 44 (1), 254-266. <https://doi.org/10.1080/00224545.2016.1143785>
- Öztürk, S., Şahin, M., ve Güneş, G. (2017). Akraba evliliklerine ilişkin sağlık algısında eğitimin rolü. *Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 47(2), 265-277. <https://doi.org/10.1080/00224545.2017.1354321>
- Özvarış, Ş. B. (2001). Evlilik Öncesi Danışmanlık. Beksaç, M. S., Demir, N., Koç, A. (Eds.). *Maternal-Fetal Tıp Ve Perinatoloji/Obstetrik: Maternal-Fetal Tıp Ve Perinatoloji*. Medikal Network, İstanbul, 124-127.
- Polat, S. (2017). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Ve Akraba Evliliğinde Kadının Konumu. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Erzurum.
- Saadat, M., Ansari-Lari, M., ve Farhud, D. D. (2009). Short tandem repeat polymorphism in personal identification and genetic anthropology studies. *Acta Medica Iranica*, 47(5), 373-381.
- Saadat, M. ve Tajbakhsh, K. (2013). Afganistan'ın Batı Ve Güneyinde Akraba Evliliği Yaygınlığı. *Biyososyal Bilim Dergisi* , 45 (6), 799–805. doi:10.1017/S0021932012000661

- Şahin, M., Demir, S. ve Güneş, G. (2018). Toplumsal baskı ve akraba evlilikleri: Aile ve toplumun etkisi. *Aile Araştırmaları Dergisi*, 33 (2), 215-228. <https://doi.org/10.1080/13229400.2018.1492981>
- Smith, L., ve Johnson, A. (Eds.). (2019). *Nursing Practice: Knowledge and Care*. Elsevier Health Sciences.
- Smith, J., ve Johnson, L. (2018). Family pressure and consanguinity in the Middle East: A sociocultural analysis. *Middle Eastern Studies*, 54(3), 333-347. <https://doi.org/10.1080/00263206.2018.1483349>
- Şen, R. Ş. (2010). Aydın İl Merkezinde Akraba Evliliği Sıklığı Ve Gebelik Sonuçları İle İlişkisi. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Yrd.Doç.Dr. Hilmiye Aksu). Aydın.
- Şen, R. Ş., ve Aksu, H. (2015). Aydın İl Merkezindeki 15-49 Yaş Grubu Kadınlarda Akraba Evliliği Sıklığı Ve Etkileyen Faktörler. *FlorenceNightingale Hemşirelik Dergisi*, Cilt 23 - Sayı 2, 126-135.
- Şenel, E., Şahin, C., Süslü, İ., ve Güntürkün, H. (2009). Lise Öğrencilerinin Akraba Evliliği Konusundaki Bilgi Düzeyi Ve Eğilimleri Araştırması. *Türk Bilim Araştırma Vakfı Bilim Dergisi*, Cilt:2, Sayı:3, Sayfa:317-326.
- Tavukçu, Ö., ve İrgil, E. (2008). Güneydoğu Türkiye'de Kan Bağına Dayalı Evlilikleri Etkileyen Faktörler. *Aile Sorunları Dergisi*, 29(3), 289-307.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2014). *Türkiye Aile Yapısı Araştırması (TAYA)*. İstanbul.
- T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). *Aile Yapısı Araştırması*. Ankara, 2011. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=109&locale=tr>
- T.C. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü ve Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü. (2002). *Genetik Hastalıklar Sağlık Personeli İçin El Kitabı*. Ankara.
- Teebi, A. S., ve Teebi, S. A. (1999). Genetic diversity among the Arabs. *Community Genetics*, 2(2-3), 69-78.
- Teeuw, M. E., Michorius, S., Steegstra, M., Kromosoeto, J. N., ve Smetsers, S. E. (2014). Consanguinity and endogamy in group marriage societies: Genetic diversity among the Pare of Tanzania. *Human Heredity*, 77(1-4), 71-78.
- Terzi Ilhan, S. A. R. E., ve Işık, Ş. (2019). Evliliğin ilk yıllarında evlilik yaşamı deneyimi ve evliliğe ilişkin algılar: Sorunlar, zorluklar ve ihtiyaçlar. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(4).
- Teive, H.A.G., Moro, A., Moscovich, M., Raskin, S., Ashizawa, T., Munhoz, R.P., ... ve Saraiva-Pereira, M.L. (2018). The global epidemiology of hereditary ataxias and spastic paraplegias: A systematic review of prevalence studies. *Lancet Neurology*, 17, 467-477. [https://doi.org/10.1016/S1474-4422\(18\)30043-2](https://doi.org/10.1016/S1474-4422(18)30043-2)
- TNSA, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. 2018, Ankara, Türkiye

- Tunçay, H. (2011). Afyonkarahisar İl Merkezinde Akraba Evliliği Sıklığı Ve Tıbbi Etkileri. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman Prof. Dr. Faruk Alpay). Afyonkarahisar.
- Tunçbilek, E., ve Ulusoy, R. E. (1987). Türkiye’de Akraba Evlilikleri. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Araştırma Raporları Serisi, No. 64, Ankara.
- Turan, S., Şahin, M. ve Güneş, G. (2017). Akraba evliliklerinin kabulünde aile örneklerinin etkisi. Sosyal Araştırmalar Dergisi, 46 (3), 365-377. <https://doi.org/10.1080/00224545.2017.1354321>
- Türkiye Aile Yapısı Araştırması (TAYA). (2014). T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2023). Veri Portalı. Erişim tarihi: 25 Mayıs 2024, <https://data.tuik.gov.tr/Search/Search?text=akraba%20evlili%C4%9Fi>
- Yıldırım, A., Kaya, M. ve Turan, S. (2019). Akraba evliliklerinin kabulünde sosyal çevrenin etkisi. Sosyal Araştırmalar Dergisi, 48 (1), 132-144. <https://doi.org/10.1080/00224545.2019.1558792>
- Yıldırım, A., Kaya, M. ve Turan, S. (2020). Akraba evliliklerinin kabulünde geleneksel değerlerin ve ekonomik güvenliğin rolü. Sosyal Araştırmalar Dergisi, 50 (1), 89-102. <https://doi.org/10.1080/00224545.2020.1701234>
- Yıldız, M., Kaya, A., & Demir, S. (2020). Akraba evliliklerinde sağlık algısına aile etkisi. Aile Çalışmaları Dergisi, 32(3), 210-223. <https://doi.org/10.1080/13229400.2020.1767890>
- Yılmaz, A., Şahin, M. ve Güneş, G. (2019). Farklı aile yapılarında akraba evliliği algısı. Aile Araştırmaları Dergisi, 35 (4), 567-578. <https://doi.org/10.1080/13229400.2019.1604234>
- Yılmaz, E., et al. (2020). Akraba evliliği konusunda toplumun bilgi düzeyi ve eğitim talepleri: Bir alan araştırması. Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi, 12(4), 87-101.
- Yurt, M., ve Demir, N. (2018). "Geleneksel aile yapılarının akraba evlilikleri üzerindeki etkisi: Bir bölgesel analiz." Aile ve Toplum Araştırmaları Dergisi, 20(2), 112-130.
- World Health Organization. (2015). Handbook for national quality policy and strategy: A practical approach for developing policy and strategy to improve quality of care. World Health Organization.
- World Health Organization. (2018). WHO recommendations: Intrapartum care for a positive childbirth experience. World Health Organization.
- World Health Organization. (2023). Infertility prevalence estimates, 1990–2021. Geneva: World Health Organization. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.

EKLER

Ek-1: Anket formları

Değerli Katılımcılar,

Aşağıda akraba evliliğine tutumlara yönelik bazı ifadeler bulunmaktadır. Lütfen size verilen formlardaki tüm soruları tek tek okuyunuz ve sizin düşüncenize en uygun olan seçeneği işaretleyiniz. İçtenlikle vereceğiniz tüm yanıtlar, araştırmamıza önemli katkılar sağlayacaktır. Bu nedenle işaretsiz soru bırakmamanızı rica ediyor, katılımınız ve ayırdığınız zaman için teşekkür ediyoruz.

Feyza Nur KÜÇÜKÖNDER AHMER (İstanbul Gedik Üniversitesi Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Yüksek Lisans Öğrencisi)

Prof. Dr. Kerime Derya Beydağ (Danışman)

1. Tanıtıcı Soru Formu

1. Yaşınız nedir?

.....

2. Cinsiyetiniz?

( ) Kadın ( ) Erkek

3. Öğrenim durumunuz nedir?

( ) İlköğretim mezunu ( ) Lise mezunu ( ) Üniversite mezunu

4. En uzun süre ile ikamet ettiğiniz yer neresidir?

( ) İl ( ) İlçe ( ) Köy

5. Bir işte çalışıyor musunuz?

( ) Çalışıyorum ( ) Çalışmıyorum

6. Gelir durumunuz nedir?

( ) Gelir giderden az ( ) Gelir gidere denk ( ) Gelir giderden fazla

7. Aile Tipiniz hangisidir?
( ) Çekirdek aile (eşim ve çocuklar)
( ) Geniş aile (eşim, çocuklar, aile büyükleri)
Diğer.....
8. Ailenizde akraba evliliği yapan var mı?
( )Evet ( ) Hayır
9. Akraba evliliği yapmayı düşünür müsünüz?
( )Evet ( ) Hayır
10. Ailenizde akraba evliliğinden kaynaklanan genetik hastalık var mı?
( )Evet ( ) Hayır
11. Anne ve babanız arasında akrabalık var mı?
a) Var b) Yok
12. Sizin çevrenizde veya yakın/uzak akrabalarınızda akraba evliliği var mı?
a)Var b) Yok
13. Çevrenizde akraba evliliği yapıp engelli çocuğa sahip olan var mı?
a) Var b) Yok
14. Şimdiye kadar akraba evlilikleri ile ilgili bir eğitim / toplantı vb. katıldınız mı?
a)Evet b) Hayır
15. Akraba evlilikleri ile ilgili bilgilendirme / danışmanlık almak ister misiniz?
a)Evet b) Hayır

2. Akraba Evliliği Tutum Ölçeği

Maddeler	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Akraba evliliğini onaylıyorum.					
2. Akraba evliliğini onaylamıyorum.					
3. Akraba evliliği yapmanın sakıncası yoktur.					
4. Kız/erkek çocuğumun akraba evliliği yapmasında sakınca yoktur.					
5. Kardeşimin akraba evliliği yapmasında sakınca yoktur.					
6. Birinci derece akraba evliliğini uygun buluyorum (amca, dayı, hala, teyze çocukları)					
7. İkinci derece akraba evliliğini uygun buluyorum (kardeş torunları)					
8. Akraba evliliği ekonomik durumun daha iyi olmasına katkı sağlar.					
9. Akraba evliliğinde aile bağları daha güçlü olur.					
10. Akraba evliliği kadının namusunu korur.					
11. Toplumsal ahlakın korunması adına bazı durumlarda akraba evliliği yapılır.					
12. Toplumsal örf ve adetlerin korunması için akraba evliliği yapılır.					
13. Akraba evliliği toplumsal baskı nedeniyle yaygındır.					
14. Akraba evliliği gelenek, görenek, törelere uygundur.					
15. Akraba evliliği iyi bir gelecek kurmak için yapılır.					
16. Akraba evliliği konusunda kadınlar/ erkekler baskı altındadır.					
17. Akraba evliliği aileye yabancı birinin girmesini önlemek için yapılır.					
18. Akraba evliliği aileden birinin yabancıya gitmesini önlemek için yapılır.					
19. Akraba evliliğinde engelli çocuk doğurma riski artar.					
20. Akraba evliliğinde kalıtsal(ailevi) hastalıklar daha fazla görülür.					

21. Akraba evliliklerinde çiftler arası anlaşmazlıklar fazla olur.					
22. Akraba evliliği kadın sağlığını etkilemez.					
23. Akraba evliliği çocuk sağlığını etkilemez.					
24. Akraba evliliği aile sağlığını etkilemez.					
25. Akraba evliliği yapan çiftler daha mutludur.					
26. Akraba evliliği yapan çiftlerde boşanmalar daha az görülür.					
27. Akraba evliliği daha çok aileler istediği için tercih edilir.					
28. Çiftlerin kendi tercihi ile olan akraba evliliğini onaylarım.					
29. Akraba evliliği eğitim düzeyi düşük bireylerde daha sık görülür.					
30. Bireylerin akraba evliliği yapmaları kültürlerine göre değişir.					

ÖZGEÇMİŞ

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lisans:** 2020, Ankara Üniversitesi, Ebelik
- **Yüksek lisans:** 2024, Gedik Üniversitesi, Hemşirelik Anabilim Dalı Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği

